

1.องค์ประกอบด้านพื้นที่				
เป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ (Nature Based Tourism)	ก	ข	ค	ง
1. เป็นกิจกรรมนำนักท่องเที่ยวเข้าไปในพื้นที่ธรรมชาติและระบบนิเวศเป็นหลัก				
2. มีส่วนประกอบของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและระบบนิเวศในข้อ 1.				
3. เลือกใช้พื้นที่ที่มีการพัฒนาและมีความพร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศแล้วเท่านั้น เช่น พื้นที่ของอุทยานแห่งชาติที่มีการจัดพื้นที่ไว้สำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยเฉพาะ หรือ พื้นที่ของ อบต.พื้นที่เอกชน ที่พัฒนาพื้นที่ไว้สำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				
4. ใช้พื้นที่ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของพื้นที่อย่างถูกต้องตามกฎหมาย				
5. นำนักท่องเที่ยวเข้าไปในพื้นที่เท่าที่ความสามารถในการรองรับของพื้นที่				
6. จัดให้มี หรือเลือกใช้พื้นที่พักแรมของนักท่องเที่ยวที่สะอาดถูกสุขลักษณะ มีการทำความสะอาดสถานที่ทุกวันและทำความสะอาดชุดเครื่องนอนอย่างน้อย อาทิตย์ละ 1 ครั้ง (ชุดเครื่องนอน ประกอบด้วย ที่นอน หมอน มุ้ง ผ้าปูที่นอน ปลอกหมอน)				
7. จัดให้มี หรือเลือกใช้พื้นที่ที่มีสุขารองรับนักท่องเที่ยวที่ห่างจากแหล่งน้ำบริเวณ มีสภาพสะอาดถูกสุขลักษณะสุกัณฑ์ที่ใช้ไม่ชำรุด และมีน้ำสะอาดสำหรับชำระล้างตลอดเวลา				
8. จัดให้มี หรือเลือกใช้พื้นที่ที่มีระบบการดูแลสิ่งแวดล้อมที่ดี เช่น มีระบบจัดการขยะ น้ำเสีย อากาศ และ เสียง ที่ดี (ระบบสากล หรือท้องถิ่น ก็ได้)				
9. ถ้ามีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชน ให้เลือกใช้พื้นที่ที่ชุมชนมีความเข้มแข็ง พอที่จะรองรับนักท่องเที่ยว โดยไม่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรม ชุมชน หรือ หากมีให้น้อยที่สุด				
10. ร่วมมือกับเจ้าของพื้นที่ ในการให้การสนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ที่ตนเข้าไปให้บริการเป็นประจำสม่ำเสมอ				

2.องค์ประกอบด้านการจัดการ				
เป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainable Managed Tourism)	ก	ข	ค	ง
1. มีรายการนำเที่ยวที่สามารถนำเสนอขายแก่นักท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ได้แก่ มีเอกสาร แผ่นพับ แผ่นปลิว และ ระบบสารสนเทศ ที่เป็นประโยชน์ต่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ทำการตลาด และเสนอขาย ได้ทันที				
2. เป็นรายการนำเที่ยวที่เป็นจริง กล่าวคือเสนอขายให้นักท่องเที่ยวมีรายการอะไรบ้าง ก็ทำตามนั้นอย่างจริงจัง				
3. ผู้รับจองทัวร์ / ผู้ขายทัวร์ (Booking) เป็นผู้มีความรู้ในเรื่องรายการนำเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotour Program) เป็นอย่างดี สามารถนำเสนอขายแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง ทันที				
4. มีการให้ข้อมูลล่วงหน้าแก่นักท่องเที่ยวถึงรายละเอียดเส้นทางและ กิจกรรม (เน้นความสำคัญที่ ให้ได้รับข้อมูลในระยะเวลาเพียงพอ ต่อการเตรียมตัวของนักท่องเที่ยว)				
5. มีการให้ข้อมูลล่วงหน้าแก่นักท่องเที่ยว ถึงการปฏิบัติตัว จริยธรรม และ พฤติกรรมที่เหมาะสมของนักท่องเที่ยว (เน้นความสำคัญของการได้รับข้อมูลก่อนการเดินทาง ในระยะเวลาเพียงพอต่อการเตรียมตัว)				
6. มีการให้ข้อมูลล่วงหน้าแก่นักท่องเที่ยว ถึงการเตรียมของใช้ส่วนตัวและ อุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ ที่ไม่รบกวนสิ่งแวดล้อม (เน้นความสำคัญที่ ให้ได้รับข้อมูลในระยะเวลาเพียงพอ ต่อการเตรียมตัวของนักท่องเที่ยว)				
7. มีคู่มือ ศึกษา ธรรมชาติ ระบบนิเวศ วัฒนธรรม สังคม ในพื้นที่ ที่จะไปเยือน (ตามรายการนำเที่ยว) ให้นักท่องเที่ยว (ก = มี หรือ ง = ไม่มี)				
8. จัดให้มีมัคคุเทศก์ที่เพียงพอต่อการดูแลให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ มัคคุเทศก์ 1 คน ต่อ นักท่องเที่ยว 5-10 คน				
9. ให้มัคคุเทศก์ ทำหน้าที่หลักเป็นมัคคุเทศก์แต่เพียงอย่างเดียว ไม่ต้องรับผิดชอบในด้านอื่นๆ เช่น ทำอาหาร ติดต่อเช่ารถ/เรือ/แพ/ช้าง/ ฯลฯ เหล่านี้ให้เป็นภาระด้านการจัดการของผู้ประกอบการ				

2.องค์ประกอบด้านการจัดการ				
เป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainable Managed Tourism)	ก	ข	ค	ง
10. ใช้ผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมในการลดมลพิษมาให้บริการนักท่องเที่ยว (ไม่จำเป็นต้องหรูหรา แต่ ถูกสุขอนามัย) เช่น ไม่ใช้กล่องโฟม บรรจุอาหาร หรือ ไม่ใช้ผลิตภัณฑ์ใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง เป็นต้น				
11. อาหาร น้ำดื่ม สะอาดถูกสุขอนามัย				
12. พาหนะ ทุกชนิด มีสภาพดีไม่ว่าจะเป็น รถยนต์ จักรยาน เรือ แพ และอื่นๆ และ ผู้ขับขี่พาหนะนั้นๆ ขับขี่ด้วยความระมัดระวัง ตลอดรายการ				
13. ไม่ให้พาหนะทุกชนิดที่ใช้มีการบรรทุกเกินอัตราที่กำหนด หรือเกินกว่าความสามารถของพาหนะนั้นๆ จะรับได้ จนอาจก่อให้เกิดอันตรายได้				
14. มีระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวเป็นอย่างดีในทุกกิจกรรม อาทิ ล่องแพ มีชูชีพ ขี่จักรยาน มีหมวกกันน็อค นั่งช้าง มีเชือกระวังตก เป็นต้น				
15. จัดให้มี อุปกรณ์ปฐมพยาบาล (first aid) ตลอดเวลาการเดินทาง				
16. จัดให้มีบุคลากรที่ผ่านการอบรมด้านการปฐมพยาบาลจากหน่วยงานสาธารณสุขที่เชื่อถือได้ เดินทางไปกับคณะด้วย				
17. ให้นักท่องเที่ยว เดินในเส้นทางที่กำหนดเท่านั้น (ในกรณีที่พื้นที่มีความเปราะบางทางระบบนิเวศ)				
18. กำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง โดยคำนึงถึงความสามารถในการจัดการรวมกับความสามารถในการรองรับ ของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เป็นสำคัญ				
19. มีระบบการจัดการขยะและของเสียที่ดี เช่น การลดการนำสิ่งที่จะเป็นขยะเข้าไปในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว				
20. นำขยะทุกชิ้นที่นำเข้าไป ออกมาจากพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว				

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรม				
เป็นการท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental Education-based Tourism)	ก	ข	ค	ง
1. เป็นกิจกรรมที่เน้น การให้ความรู้ ด้านธรรมชาติ แก่ นักท่องเที่ยว				
2. เป็นกิจกรรมที่เน้นการให้ความรู้ เรื่อง ระบบนิเวศ แก่ นักท่องเที่ยว				
3. เป็นกิจกรรมที่เน้นการให้ความรู้ เรื่องวัฒนธรรม แก่ นักท่องเที่ยว				
4. เป็นกิจกรรม ที่เชื่อมต่อ การศึกษาเข้าใจในระบบนิเวศ และ สิ่งแวดล้อม				
5. เป็นกิจกรรมที่ใช้ เครื่องจักร และพลังงานเชื้อเพลิง น้อย				
6. เป็นกิจกรรมที่ไม่ก่อมลพิษ				
7. มัคคุเทศก์ มีความสามารถ และทักษะ ในการให้ความรู้เรื่องธรรมชาติ ระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคมและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับรายการนำเที่ยวนั้นๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวทราบอย่างละเอียดถูกต้อง ชัดเจน สนุกสนาน เพลิดเพลิน (เป็นผู้มีความรู้ที่ตนอธิบายอย่างถ่องแท้)				
8. ในกรณีที่ มัคคุเทศก์ ประจำกลุ่ม ไม่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องเฉพาะทางนั้น ผู้ประกอบการได้สรรหาผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่นเป็นผู้อธิบายบรรยายในเรื่องนั้นๆแทน (จำไว้เสมอว่า คุณค่าของทัวร์ เชนนิเวศ นั้น คือ เรื่องการให้ความรู้ในระดับลึก แก่ นักท่องเที่ยว)				
9. มัคคุเทศก์ มีทักษะทางด้านภาษาเป็นอย่างดี โดยสามารถพูดภาษาหลักของนักท่องเที่ยวที่ตนดูแลอยู่ได้ และสื่อความหมายได้เป็นอย่างดี ด้วย				
10. มัคคุเทศก์ เป็นผู้นำในด้านการปฏิบัติตนที่ดีของนักท่องเที่ยว เช่น ไม่ทิ้งขยะ ไม่ส่งเสียงดัง มีกิริยามารยาทเรียบร้อย เป็นต้น และสามารถเป็นผู้ชี้นำ ดักเตือน นักท่องเที่ยวที่ปฏิบัติตนไม่เหมาะสมได้				
11. มัคคุเทศก์ เป็นผู้รู้ในกิจกรรมที่ตนทำอยู่ เช่น รู้เรื่องการขี่จักรยานเป็นอย่างดี เมื่อนำทัวร์จักรยาน หรือรู้เรื่องนกเป็นอย่างดี เมื่อนำทัวร์ดูนก				
12. เป็นกิจกรรมที่ เชื้อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ประสบการณ์ที่ดี ก่อให้เกิดจิตสำนึกที่ดี ต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม				
13. ผู้ประกอบการร่วมกับเจ้าของพื้นที่ลงทุนในระบบสื่อความหมายธรรมชาติ				
14. นักท่องเที่ยว คนท้องถิ่น มัคคุเทศก์ มีส่วนในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ร่วมกันอย่างเท่าเทียม				

4. องค์ประกอบด้านองค์กร				
เป็นการท่องเที่ยว อย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation-based Tourism)	ก	ข	ค	ง
1. นำแผนงาน โครงการที่แจกรายละเอียดระบบการจัดการและรายการ เส้นทางนำเที่ยวเชิงนิเวศแจ้งให้เจ้าของพื้นที่ (อุทยานแห่งชาติ อบต. ฯลฯ) ทราบล่วงหน้า และมีการพิจารณาร่วมกัน ก่อนการนำเที่ยวในพื้นที่ (มี = ก หรือ ไม่มี = ง)				
2. ว่าจ้างคนท้องถิ่นเข้าทำงาน โดยให้ความสำคัญต่อบุคลากรนี้เป็นลำดับ				
3. จ่ายค่าตอบแทน ที่เหมาะสม เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น โดยไม่น้อยกว่าค่าแรงขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด				
4 สนับสนุนให้ ชุมชน และองค์กรท้องถิ่นเป็นผู้ประกอบการในกิจกรรมที่ตนสามารถดำเนินการได้ในท้องถิ่น นั้นๆ เช่น ที่พัก อาหาร เป็นต้น				
5 ซื้ออาหาร และผลิตภัณฑ์พื้นเมืองจากชาวบ้าน ในถิ่นที่ไปเยือน เพื่อนำมาให้บริการนักท่องเที่ยว (หลีกเลี่ยงการนำผลิตภัณฑ์ ต่างๆ และ อาหาร เข้าไปจากในเมือง)				
5. กระจายรายได้อย่างเป็นธรรม ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการนำเที่ยวเชิงนิเวศ นั้นในทุกกระบวนการ				
6. สนับสนุนกิจกรรมสาธารณะ เพื่อประโยชน์ ต่อสิ่งแวดล้อม สังคม				
7. สนับสนุนกิจกรรมเพื่อการศึกษาของเด็กและเยาวชนในพื้นที่				
8. สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่าง ชุมชน กับ ผู้ประกอบการ เพื่อความเข้าใจอันดีในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อันจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่น ต่อไป				
9. มีกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน จัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ตน (ร่วมคิด ร่วมทำ)				

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากขอบเขตของการทำการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในเนื้อหาที่กำหนด ได้แก่ การศึกษาเพื่อทราบสถานภาพของการประกอบธุรกิจนำเข้าเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบน การศึกษาหาปัจจัยในด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และด้านองค์กร เพื่อกำหนดความพร้อมของผู้ประกอบธุรกิจนำเข้าเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบน และศึกษาเพื่อกำหนดเกณฑ์ความพร้อมที่เหมาะสม ต่อการประกอบธุรกิจนำเข้าเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์จากแนวคิดในเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้รู้ การสำรวจ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และ การศึกษาจากผู้ประกอบธุรกิจนำเข้าเที่ยวเชิงนิเวศที่ประสบความสำเร็จ ได้รับรางวัลระดับนานาชาติด้านการนำเข้าเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย รวมทั้งได้เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการ นักวิชาการ ภาครัฐ และ ประชาชน ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดปัจจัยที่จะใช้ในการกำหนดเกณฑ์ความพร้อม ของผู้ประกอบธุรกิจนำเข้าเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบน จากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการที่จัดขึ้นในครั้งที่ 1 และให้มีการตรวจสอบแก้ไขเพิ่มเติมร่างปัจจัยที่กำหนดความพร้อมของผู้ประกอบธุรกิจนำเข้าเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบน ในการสัมมนาเชิงปฏิบัติการที่จัดให้มีขึ้นในครั้งที่ 2 ทั้งนี้ ได้กำหนดปัจจัยดังกล่าว บนพื้นฐานของการนำไปปฏิบัติได้จริงเป็นสำคัญ และใน ส่วนการกำหนดเกณฑ์ความพร้อม ที่เหมาะสมต่อการประกอบธุรกิจนำเข้าเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบนนั้น ผู้วิจัยได้พัฒนาจากปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัย ซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านพื้นที่ ปัจจัยด้านการจัดการ ปัจจัยด้านกิจกรรม และปัจจัยด้านองค์กร และการกำหนดคะแนนความเข้มข้นในแต่ละองค์ประกอบ ได้ประมวลวิเคราะห์ จากสภาพที่แท้จริงของการประกอบธุรกิจนำเข้าเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบนเป็นหลัก ทั้งนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และความสามารถที่จะพัฒนาตนเอง ของผู้ประกอบการไปสู่ความเป็นธุรกิจนำเข้าเที่ยวเชิงนิเวศอย่างแท้จริงได้ เป็น สำคัญ ซึ่งสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

5.1.1 การศึกษาเพื่อทราบสถานภาพ ของ ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศ ในภาคเหนือตอนบน

ผลการศึกษา เพื่อทราบสถานภาพของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศในปัจจุบัน พบว่า เกือบทั้งหมดของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวที่กล่าวอ้างว่า หรือ ทำให้สาธารณชนเข้าใจว่า ตนจัดรายการนำเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบนนั้น ไม่เป็นความจริง หากแต่เป็นการจัดนำเที่ยว "ทัวร์ป่า" ที่นำนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าธรรมชาติ ที่มีชุมชนชาวเขาอาศัยอยู่ มีกิจกรรมเดินป่า นั่งช้าง ล่องแพ แต่ไม่มีการให้ความรู้อย่างลึกซึ้งในเรื่องของธรรมชาติ และชุมชนชาวเขาเพียงพอที่จะสร้างความเข้าใจในธรรมชาติและชุมชนได้ รวมทั้งกระบวนการจัดการทัวร์ป่าดังกล่าว ยังไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ไม่มีการลงทุนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ในการนี้ หากจะสรุปจากองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งได้แก่ องค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบด้านการจัดการ องค์ประกอบด้านกิจกรรม และองค์ประกอบด้านองค์กร สามารถสรุปได้ ดังนี้

ก. องค์ประกอบด้านพื้นที่

1. ส่วนมากนำนักท่องเที่ยวเข้าไปยังพื้นที่ป่า พื้นที่อุทยานแห่งชาติ ซึ่งเป็นพื้นที่ธรรมชาติ และวัฒนธรรมชาวเขา มีกิจกรรมหลักในการเดิน นั่งช้าง ล่องแพ และ พักแรมในหมู่บ้านชาวเขา
2. เห็นว่า มีระบบตรวจสอบการเข้าใช้พื้นที่บางส่วน เช่น ก่อนการออกทัวร์ ต้องแจ้งชื่อ และจำนวน นักท่องเที่ยว ที่ตำรวจท่องเที่ยวเชียงใหม่ก่อน (ไม่มีกฎหมายบังคับ แต่เป็นระบบการขอรับรองกัน เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และมีเฉพาะที่จังหวัดเชียงใหม่ เท่านั้น) และเมื่อผ่านพื้นที่ใด เช่น สภอ.แม่แตง จะมีจุดตรวจ และ ก่อนเข้าอุทยานห้วยน้ำดังจะมีจุดตรวจ ณ จุดออกจากป่าก็จะมีจุดตรวจสุดท้ายอีก แต่สิ่งที่พบเสมอ คือ เจ้าหน้าที่ไม่เข้มงวด ไม่ได้ดูจริงๆว่ามีนักท่องเที่ยวเท่าที่ระบุหรือไม่ รวมทั้ง เจ้าหน้าที่ ณ จุดตรวจที่ห่างจากเมืองไม่ค่อยอยู่ประจำ เช่น จุดตรวจ ทัวร์ป่า เส้น แม่วิน - แม่วาง - อินทนนท์
3. เป็นที่น่าเสียดาย ที่พบว่า ไม่มีความพยายามจากภาคธุรกิจที่เข้าไปใช้พื้นที่ธรรมชาติ ที่จะส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ พัฒนา พื้นฟู พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่ตนใช้เป็นพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว แต่มองว่า เป็นภาระของหน่วยงานราชการ และของท้องถิ่น

ข. องค์ประกอบด้านการจัดการ

1. พบว่า ทั้งหมด เป็นการประกอบธุรกิจที่จดทะเบียนถูกต้องตาม พรบ. ธุรกิจนำเที่ยว และมคค.เทศก. พ.ศ.2535
2. พบว่า ผู้ประกอบการ ไม่มี นโยบาย และ แผนงาน อนุรักษ์พื้นฟู สิ่งแวดล้อม รวมทั้งข้อเสนอที่ดีต่อการดำเนินธุรกิจเพื่อสิ่งแวดล้อม และสังคม อย่างชัดเจน มีเพียงบางรายที่นำเสนอด้วยวาจา

แต่หากในความเป็นจริง ยังไม่ชัดเจน

3. พบว่า ส่วนใหญ่ เป็นการนำเที่ยวที่ปลอดสิ่งผิดกฎหมาย และหากจะมี จะเป็นเพราะนักท่องเที่ยว ชาวต่างประเทศ ถามหา และ ต้องการทดลอง ซึ่ง เมื่อถามหา และต้องการทดลอง ก็จะมีผู้นำมาเสนอ อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าเป็นห่วงว่า บุคลากรในพื้นที่ ที่เป็นผู้ร่วมให้บริการ นักท่องเที่ยว เช่น ช่วยทำอาหาร หรือเจ้าของบ้านพัก มักเป็นผู้ติดยาเสพติด
4. พบว่า กิจกรรมที่ดำเนินการ มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการเดินทางบนพื้นที่ชุ่มน้ำ การให้ช้างเดินย่ำอยู่ในบริเวณเดิม การตัดป่าไม้ทำแพ โดยไม่มีการปลูกทดแทน เป็นต้น
5. พบน้อยมาก เพียง 1 ราย ที่นำนักท่องเที่ยวเข้าไปยังพื้นที่เปราะบางทางระบบนิเวศ
6. ผู้ประกอบการ มิได้มีการดำเนินการด้านการตลาดอย่างเป็นมืออาชีพ กล่าวคือ ไม่มีเอกสาร แผ่นพับ หรือ สารสนเทศใดๆ ที่จะทำการตลาด หากแต่ เป็นการติดภาพ และ แผนที่ ไว้ในอัลบั้มผนังอาคาร ชี้นำนักท่องเที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่เป็น walk in ผู้ประกอบการตัดสินใจซื้อ
7. ระบบการตลาดที่พบ ในผู้ประกอบการบางราย จะเป็นการซื้อหัวนักท่องเที่ยว มาจาก แหล่งในกรุงเทพฯ เช่น ถนนข้าวสาร จะขายคาร์ตทัวร์ปรับอากาศจาก ถนนข้าวสารในราคาประมาณ 80-200 บาท พร้อม ที่พักฟรี 1 คืน ที่จังหวัดเชียงใหม่ และเมื่อเข้ามายังที่พักแล้ว จะขายทัวร์ป่าแกมบังคับ ให้แก่นักท่องเที่ยวเหล่านั้น หรือ เป็นการขายมาจาก กทม. ในราคาค่อนข้างแพง แต่ผู้ประกอบการทางเชียงใหม่ รับเพียง ประมาณ 1,000 - 1,200 บาท เท่านั้น
8. อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำทัวร์ อยู่ในเกณฑ์พอใช้ได้ อาทิ เป้ เป็นเป้แบบทหารที่สายสะพายค่อนข้างแข็ง เมื่อสะพายไปนานๆจะรู้สึกเจ็บบริเวณไหล่ ได้
9. รถ และ คนขับรถไปส่ง อยู่ในเกณฑ์พอใช้ได้ แต่หากกลับ พบว่า ส่วนใหญ่ มักคุเทศก์ต้องว่าจ้างรถท้องถิ่น รถคิว เข้ามาส่งในเมือง
10. มัคคุเทศก์ ส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่มีบัตรประจำตัวมัคคุเทศก์ แต่ก็พบว่า ส่วนน้อย ที่ไม่มีบัตร และใช้บัตรอื่นๆ สวมคอ เช่น บัตรโทรศัพท์ แล้วนำซ่อนไว้ในอกเสื้อ
11. มัคคุเทศก์ ส่วนใหญ่ ไม่มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการนำเที่ยวเชิงนิเวศ
12. มัคคุเทศก์ ส่วนใหญ่ มีความรู้ น้อยมากในเรื่องธรรมชาติ และวัฒนธรรม ที่จะอธิบายแก่นักท่องเที่ยว และไม่มีการจัดการให้ ผู้รู้ในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนในการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
13. มัคคุเทศก์ ส่วนใหญ่ มีข้อจำกัดด้านภาษา จะใช้ได้ดีเพียงภาษาไทย ภาษาอังกฤษนิดหน่อย และถ้านักท่องเที่ยวเป็นชาติอื่นใด ก็จะใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก
14. ผู้รับจองทัวร์ หรือ Booking ไม่ทราบ ว่า บริษัท ห้าง ร้าน ของตนมีทัวร์เชิงนิเวศ หรือไม่ และเมื่อ อธิบายให้ฟัง ก็มักจะนำเสนอขายทัวร์ป่า แทนที่
15. ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ มีการซื้อประกันภัยให้แก่นักท่องเที่ยว แต่จังหวัดเชียงราย และแม่ฮ่องสอนไม่มีการซื้อประกันภัยให้นักท่องเที่ยว

16. การให้ข้อมูล ในการเตรียมตัวล่วงหน้า พบ เพียง 1-2 บริษัท ที่ทำ แต้นอกจากนั้น ไม่มีเลย ต้องถามเอง จึงจะบอกเพียงรวมๆ ว่า ไม่ต้องเอาเสื้อผ้าไปมา และผ้าฝนตก ให้เตรียมเสื้อกันฝนไปเอง เป็นต้น
17. การให้ข้อมูลเรื่องจริยธรรม พฤติกรรมที่ควรทำ มีน้อยมาก และ ยังพบอีกว่า มัคคุเทศก์เป็นผู้แนะนำให้นักท่องเที่ยวทิ้งกันบูทริในพื้นที่ป่า เมื่อนักท่องเที่ยวมองหาที่ทิ้งขยะ
18. พบว่า ที่พัก ส่วนใหญ่ ไม่สะอาดเท่าที่ควร ที่นอน ผ้าปูที่นอน และผ้าห่ม ไม่สะอาด มีสีดำมาก รวมทั้งมิกลิ้นไม่สะอาด หลายแห่ง ไม่มีหมอนหนุน ไม่มีมุ้ง (บางบริษัท จะเตรียมถุงนอนให้นักท่องเที่ยวแบกเข้าไปเอง)
19. พบว่า สุขา ส่วนใหญ่ ไม่มิดชิด ไม่สะอาด และดูเหมือนจะไม่มีกรทำความสะอาดเข้ากับเจ้าของที่พัก ในเรื่องการดูแลรักษาความสะอาดของสุขา และ ไม่มีระบบการดูแลสิ่งแวดล้อมที่ดี กล่าวคือ ตั้งอยู่ใกล้แหล่งน้ำของชุมชน เป็นต้น
20. พบว่า อาหาร อยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ แต่ น้ำดื่ม นักท่องเที่ยวต้องซื้อบริโภคเอง ซึ่ง ในพื้นที่จะมีการจำหน่ายน้ำดื่ม น้ำอัดลมกระป๋อง และ เบียร์กระป๋อง ในทุกจุดที่นักท่องเที่ยวแวะพัก
21. อาหารกลางวันมื้อแรกของนักท่องเที่ยว จะใส่มาในกล่องโฟม แทบทุกแห่ง พบเพียงแห่งเดียวที่ใช้กล่องอาหารที่นำกลับมาใช้ได้
22. พาหนะทุกชนิด มีสภาพ พอใช้ได้ และ ผู้ขับขี อยู่ในเกณฑ์พอใช้ได้
23. การบังคับ ข้าง ความยากไม่นั่งบนคอ เนื่องจาก มัคคุเทศก์จะประหยัดค่าใช้จ่าย ให้นักท่องเที่ยว นั่งข้าง 3 คน ต่อ 1 ตัว จึงต้องนั่งบนหลัง 2 คน คอข้าง 1 คน ความยากต้องเดินไปข้างๆ ข้าง และ บางครั้ง ความยากเดินล่วงหน้าไปก่อน หรือ แวะนั่งให้ข้างเดินไปก่อน ไม่มีความยากควบคุม
24. การบังคับแพ จะมีคนแพเพียงคนเดียว และให้ นักท่องเที่ยวช่วยถ่อ รวมทั้ง ส่วนมากไม่เตรียมเสื้อชูชีพให้นักท่องเที่ยว และพยายามที่จะบรรทุกนักท่องเที่ยวลงแพลำหนึ่งให้มากที่สุดเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย
25. พบว่า การประกอบการนำเที่ยว ยังขาดการป้องกัน อุบัติเหตุ อุบัติภัย และไม่มีกรเตรียมการแก้ปัญหาที่ดี (ทุกกระบวนการอยู่ในความรับผิดชอบของมัคคุเทศก์เพียงคนเดียว)
26. พบว่า ไม่มีการเตรียมการเรื่องปฐมพยาบาล และไม่มีบุคลากรด้านนี้ ประจำไปกับคณะ
27. พบว่า การใช้เส้นทาง จะเป็นเส้นทางที่ชาวบ้านใช้เดินป่าอยู่แล้ว ไม่ใช่เส้นทางที่พัฒนาสำหรับการนำเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างแท้จริง
28. ไม่พบว่า เป็นการจัดการที่คำนึงถึงความสามารถในการรองรับของพื้นที่

ค. องค์ประกอบด้านกิจกรรม

1. พบว่า ส่วนน้อยที่สุด ที่มีการบรรยายก่อนเข้าพื้นที่ หรือ เดือนนักท่องเที่ยวถึงพฤติกรรมต่างๆ ที่ควรหลีกเลี่ยง
2. พบว่า มัคคุเทศก์ ไม่มีทักษะด้านการสื่อความหมาย ทั้ง ภาษา และ เนื้อหา
3. พบว่า มัคคุเทศก์ เป็นผู้รู้ เส้นทางเดิน แต่ไม่เป็นผู้รู้ ในองค์ความรู้ด้าน ธรรมชาติ วัฒนธรรม ที่จะต้องอธิบายให้ นักท่องเที่ยวเข้าใจ
4. มัคคุเทศก์ ไม่มีความตื่นตัวถึงความสำคัญของพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ที่อาจสูญพันธุ์ ได้ ถึงขนาดที่บางบริษัท ที่มีคำว่า อีโค อยู่ในชื่อของบริษัทตน มัคคุเทศก์ ชวนนักท่องเที่ยวยิงนก
5. มัคคุเทศก์ ไม่ได้เป็นผู้นำในการปฏิบัติตนที่ดี แก่นักท่องเที่ยว บางคน ให้นักท่องเที่ยวทั้งกัน บุหรี่ บางคนใส่เพียงกางเกงใน เล่นน้ำในลำธาร ต่อหน้า นักท่องเที่ยวหญิง บางคน มีท่าที ลวนลาม แทะโลม นักท่องเที่ยวหญิง
6. พบว่า เป็นกิจกรรมที่มีส่วนประกอบของ การผจญภัย มาก และมีเรื่องของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมด้วย แต่ไม่ถูกถ่ายทอดอย่าง ผู้มีภูมิรู้
7. พบว่า ส่วนใหญ่ เป็นกิจกรรมที่ ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ แต่ขาดการจัดการจากผู้ประกอบการ โดยสิ้นเชิง เป็นการบริหารจัดการด้วยมัคคุเทศก์เพียงคนเดียว
8. พบว่า ไม่มีกิจกรรมทาร์นัสต์ หากแต่ ไม่แน่ใจว่า ในฤดูท่องเที่ยว ช้างอาจต้องถูกบังคับให้รับ นักท่องเที่ยว วันละหลายเที่ยว ก็ได้
9. ไม่พบว่า เป็นกิจกรรมที่ นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ประสบการณ์ หรือ จิตสำนึก ที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม และสังคม
10. ไม่พบว่า มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ระหว่าง นักท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ และคนท้องถิ่น อย่างเท่าเทียม

ง. องค์ประกอบด้านองค์กร

1. พบว่า ส่วนใหญ่ ซื้ออาหารไปจากในเมือง และเมื่อประกอบอาหารแล้ว ชาวเขา ได้รับประทานอาหารนั้นด้วย
2. มีการจ้างงานในท้องถิ่น เป็นลูกหาบ คนต่อแพ (หรือเป็นเจ้าของแพเอง) ดูแลที่พัก (หรือส่วนใหญ่ เป็นเจ้าของที่พักเอง) คนทำอาหาร (เจ้าของที่พักช่วยทำ)
3. ในส่วนของค่าแรง ไม่สามารถประเมินได้ว่า เป็นธรรมหรือไม่ ด้วยเหตุว่ามีระบบการอุปถัมภ์กันอยู่ เช่น การนำอาหาร ยารักษาโรคไปเผื่อแผ่ เป็นต้น
4. พบว่า แทบไม่มีกระบวนการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ตน

5.1.2 การศึกษาหาปัจจัย ที่ใช้ในการกำหนด ความพร้อมของการประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบน หรือ เงื่อนไขมาตรการสนับสนุนให้เกิดการประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบน

ในกรณีของปัจจัยในการกำหนดความพร้อมของ ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศ ในภาคเหนือตอนบน สามารถสรุปจากการศึกษาได้ว่า ปัจจัยที่กำหนดความพร้อม ของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ (1) ปัจจัยกำหนดมาตรฐานขั้นพื้นฐานของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศ และ (2) ปัจจัยกำหนดมาตรฐานของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศ ในแต่ละองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งได้แก่ องค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบด้านการจัดการ องค์ประกอบด้านกิจกรรม และ องค์ประกอบด้านองค์กรสรุปได้ ดังนี้

(1) ปัจจัยที่กำหนดความพร้อมขั้นพื้นฐาน ของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศ ที่จำเป็นต้องมี ดังนี้

1. จดทะเบียนถูกต้องตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พุทธศักราช 2535
2. มีนโยบายที่ชัดเจนแน่นอนในการประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถแสดงต่อนายทะเบียน และสาธารณชนได้ทันทีที่ร้องขอ
3. มีแผนงานจัดการเส้นทางนำเที่ยวและกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นอย่างชัดเจน และสามารถแสดงต่อนายทะเบียน และสาธารณชนได้ทันทีที่ร้องขอ
4. มีแผนงานโครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและสังคมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่ตนเข้าไปให้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม สามารถแสดงต่อนายทะเบียน และ สาธารณชนได้ทันทีที่ร้องขอ
5. ใช้มัคคุเทศก์ที่มีใบอนุญาตถูกต้องตามกฎหมาย
6. เป็นการจ้ดนำเที่ยวที่ปลอดภัยผิดกฎหมาย และผิดจารีตประเพณี ทุกชนิด
7. กิจกรรมที่ดำเนินการต้องไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (ธรรมชาติ วัฒนธรรม) และสังคม หากมีให้มัน้อยที่สุด
8. ไม่ใช่พื้นที่ที่มีความเปราะบางทางระบบนิเวศ และพื้นที่ที่อาจก่อให้เกิดความสูญเสียอย่างมากหากเข้าไปท่องเที่ยว อาทิ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่มีสัตว์ป่าใกล้สูญพันธุ์อาศัยอยู่ เป็นต้น
9. ไม่มีรายการที่เห็นว่ามีแนวโน้มที่จะคุกคาม หรือทารุณชีวิตพืช และสัตว์
10. ทำประกันภัยให้นักท่องเที่ยวในวงเงินเอาประกันรายละไม่ต่ำกว่า 100,000 บาท

11. ผู้ประกอบการต้องเป็นผู้ที่เข้าไปบริหารจัดการ การนำเที่ยวเชิงนิเวศใน
ทุกกระบวนการ ไม่ใช้ระบบการตัดค่าหัวไปให้มัคคุเทศก์บริหารจัดการเองทั้งหมด ดัง
เช่นระบบของ ทวีร์ป่าของจังหวัดเชียงใหม่ ในปัจจุบัน
12. มีแผนงานโครงการพัฒนาบุคลากรในองค์กร ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการนำ
เที่ยวเชิงนิเวศเป็นประจำสม่ำเสมอ
13. มีการให้ความร่วมมือกับท้องถิ่นเพื่อสร้างงานจ้างงาน และให้มีการกระจายรายได้
อย่างเป็นธรรม

(2) ปัจจัย ที่กำหนดความพร้อม ของผู้ประกอบการกึ่งนำเที่ยวเชิงนิเวศ
ในแต่ละองค์ประกอบหลักของ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ก. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ
(Nature Based Tourism)

1. เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ และระบบนิเวศเป็นหลัก ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ
ถิ่น (เอกลักษณ์จุดเด่นของพื้นที่นั้นพื้นที่อื่นๆก็มิได้เช่นกัน) และอาจมีส่วนประกอบของ
วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ การผจญภัย และอื่นๆ
2. เลือกใช้พื้นที่ที่มีการพัฒนาและความพร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศแล้ว
เท่านั้น เช่น พื้นที่ของอุทยานแห่งชาติที่มีการจัดพื้นที่ไว้สำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
โดยเฉพาะ หรือพื้นที่ของ อบต. พื้นที่เอกชน ที่พัฒนาพื้นที่ไว้สำหรับการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศ
3. ใช้พื้นที่ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของพื้นที่อย่างถูกต้องตามกฎหมาย
4. นำนักท่องเที่ยวเข้าไปในพื้นที่ เท่าที่ความสามารถในการรองรับของพื้นที่นั้น
5. จัดให้มี หรือเลือกใช้พื้นที่พักแรมของนักท่องเที่ยวที่สะอาดถูกสุขลักษณะ มีการ
ทำความสะอาดสถานที่ทุกวัน และทำความสะอาดชุดเครื่องนอนอย่างน้อยอาทิตย์ละ
1 ครั้ง (ชุดเครื่องนอน ประกอบด้วย ที่นอน หมอน มุ้ง ผ้าปูที่นอน ปลอกหมอน)
6. จัดให้มี หรือเลือกใช้พื้นที่ที่มีสุขารองรับนักท่องเที่ยว ที่ห่างจากแหล่งน้ำบริโภค ให้มี
สภาพสะอาด ถูกสุขลักษณะ สุขาภิบาลที่ใช้ไม่ชำรุด และมีน้ำสะอาดสำหรับชำระล้าง
ตลอดเวลา
7. จัดให้มี หรือเลือกใช้พื้นที่ที่มีระบบการดูแลสิ่งแวดล้อมที่ดี เช่น มีระบบจัดการขยะ
น้ำเสีย อากาศ และ เสียง ที่ดี
8. ถ้ามีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชน ให้เลือกใช้พื้นที่ที่ชุมชนมีความเข้มแข็งพอที่จะรองรับ
นักท่องเที่ยวโดยไม่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรม ชุมชน หรือหากมี ให้มีน้อยที่สุด

9. ร่วมมือกับเจ้าของพื้นที่ ให้การสนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม ที่ตนเข้าไปให้บริการเป็นประจำสม่ำเสมอ

ข. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainable Managed Tourism)

1. มีรายการนำเที่ยวที่สามารถนำเสนอขายแก่นักท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ได้แก่ มีเอกสาร แผ่นพับ แผ่นปลิว และระบบสารสนเทศ ที่เป็นประโยชน์ต่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ทำการตลาด และเสนอขายได้ทันที
2. เป็นรายการนำเที่ยวที่เป็นจริง กล่าวคือ เสนอขายให้นักท่องเที่ยวในเนื้อหารายการอย่างไร ก็ต้องดำเนินการตามนั้นทุกประการ
3. ผู้รับจองทัวร์ / ผู้ขายทัวร์ (Booking) เป็นผู้มีความรู้ในเรื่องรายการนำเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นอย่างดี สามารถนำเสนอขายแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้องทันที
4. มีการให้ข้อมูลล่วงหน้าแก่นักท่องเที่ยว(เน้นความสำคัญ ของการได้รับข้อมูลก่อนการเดินทาง ในระยะเวลาเพียงพอต่อการเตรียมตัว) ดังนี้
 - รายละเอียดเส้นทางและกิจกรรม
 - การปฏิบัติตัว จริยธรรมและพฤติกรรมที่เหมาะสมของนักท่องเที่ยว
 - การเตรียมของใช้ส่วนตัว และอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ ที่ไม่รบกวนสิ่งแวดล้อม
5. มีคู่มือศึกษารธรรมชาติ ระบบนิเวศ วัฒนธรรม สังคม ในพื้นที่ที่จะไปเยือนให้นักท่องเที่ยว
6. จัดให้มีมัคคุเทศก์ที่เพียงพอต่อการดูแลให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ได้แก่มัคคุเทศก์ 1 คน ต่อ นักท่องเที่ยว 5-10 คน
7. ให้มัคคุเทศก์ทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์แต่เพียงอย่างเดียว ไม่ต้องรับผิดชอบในด้านอื่นๆ เช่น ทำอาหาร ติดต่อเช่ารถ/เรือ/แพ/ช้าง/ ฯลฯ เหล่านี้ให้เป็นภาระด้านการจัดการของผู้ประกอบการ
8. ใช้ผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมในการลดมลพิษมาให้บริการนักท่องเที่ยว (ไม่จำเป็นต้องหรูหรา แต่ ถูกสุขอนามัย) เช่น ไม่ใช้กล่องโฟมบรรจุอาหาร หรือ ไม่ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง เช่น จานกระดาษ แก้วกระดาษเพื่อบริการนักท่องเที่ยว เป็นต้น
9. อาหาร น้ำดื่ม สะอาด ถูกสุขอนามัย
10. พาหนะทุกชนิดมีสภาพดี ไม่ว่าจะเป็น รถยนต์ จักรยาน เรือ แพ และอื่นๆ และผู้ขับพาหนะนั้นๆ ขับขี่ด้วยความระมัดระวัง ตลอดรายการ

- 11.ไม่ให้พาหนะทุกชนิดที่ใช้มีการบรรทุกเกินอัตราที่กำหนด หรือ เกินกว่าความสามารถของพาหนะนั้นๆจะรับได้ จนอาจก่อให้เกิดอันตรายได้
- 12.ต้องมีระบบรักษาความปลอดภัย ให้แก่นักท่องเที่ยวเป็นอย่างดีในทุกกิจกรรม อาทิ ล่องแพ มีชูชีพ ขี่จักรยาน มีหมวกกันกระแทก นั่งช้าง มีเชือกกระวังตก เป็นต้น
- 13.จัดให้มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล (first aid) ตลอดเวลาการเดินทาง
- 14.ให้มีบุคลากรที่ผ่านการอบรมด้านการปฐมพยาบาล จากหน่วยงานสาธารณสุข ที่เชื่อถือได้ เดินทางไปกับคณะด้วย
- 15.ให้นักท่องเที่ยวเดินในเส้นทางที่กำหนดเท่านั้น (ในกรณีที่พื้นที่มีความเปราะบางทางระบบนิเวศ)
- 16.ให้กำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง โดยคำนึงถึงความสามารถในการจัดการ ร่วมกับความสามารถในการรองรับของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเป็นสำคัญ
- 17.มีระบบการจัดการขยะและของเสียที่ดี เช่น การลดการนำสิ่งที่จะเป็นขยะเข้าไปในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว และการนำขยะทุกชิ้นออกมาจากพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

ค. องค์ประกอบด้านกิจกรรม เป็นการท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งแวดล้อมศึกษา

(Environmental Education-based Tourism)

1. เป็นกิจกรรมที่เน้นการให้ความรู้ และเอื้อต่อการศึกษา เข้าใจในด้านธรรมชาติ ระบบนิเวศ และวัฒนธรรม แก่นักท่องเที่ยว
2. เป็นกิจกรรมที่ใช้เครื่องจักรและพลังงานเชื้อเพลิงน้อย และเป็นกิจกรรมที่ไม่ก่อมลพิษ อาทิ จักรยานท่องเที่ยว (ไม่ใช่การแข่งขัน) เดินป่าศึกษาธรรมชาติ ดูนก ล่องแพ ชีมน้ำ นั่งช้าง นั่งเกวียน ดำน้ำ ล่องเรือ ดูดาว เป็นต้น
3. มัคคุเทศก์ ต้องมีความสามารถและทักษะในการให้ความรู้เรื่องธรรมชาติ ระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคมและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับรายการนำเที่ยวนั้นๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวทราบอย่างละเอียดถูกต้อง ชัดเจน สนุกสนาน เพลิดเพลิน (เป็นผู้มีความรู้ที่ตนอธิบายอย่างถ่องแท้)
4. ในกรณีที่มัคคุเทศก์ประจำกลุ่มไม่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องเฉพาะทางนั้น ให้ผู้ประกอบการ สรรหาผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่นเป็นผู้อธิบายบรรยายในเรื่องนั้นๆแทน (จำไว้เสมอว่าคุณค่าของทัวร์เชิงนิเวศนั้นคือเรื่องการให้ความรู้ในระดับลึกแก่นักท่องเที่ยว)
5. มัคคุเทศก์ มีทักษะทางด้านภาษาเป็นอย่างดี โดยสามารถพูดภาษาหลักของนักท่องเที่ยวที่ตนดูแลอยู่ได้ และสื่อความหมายได้เป็นอย่างดี ด้วย

6. มัคคุเทศก์ ต้องเป็นผู้นำในด้านการ ปฏิบัติตนที่ดีของนักท่องเที่ยว เช่น ไม่ทิ้งขยะ ไม่ส่งเสียงดัง มีกิริยามารยาทเรียบร้อย เป็นต้น และสามารถเป็นผู้ชี้แนะ ดักเตือน นักท่องเที่ยวที่ปฏิบัติตนไม่เหมาะสม ได้
7. มัคคุเทศก์เป็นผู้รู้ในกิจกรรมที่ตนนำอยู่ เช่น รู้เรื่องการขี่จักรยานเป็นอย่างดี เมื่อนำทัวร์จักรยาน หรือรู้เรื่องนกเป็นอย่างดี เมื่อนำทัวร์ดูนก เป็นต้น
8. เป็นกิจกรรมที่เอื้อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ประสบการณ์ที่ดี ก่อให้เกิดจิตสำนึกที่ดี ต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม
9. ผู้ประกอบการร่วมกับเจ้าของพื้นที่ลงทุนในระบบสื่อความหมายธรรมชาติ และ ควรเป็นระบบสื่อความหมายที่ดี ให้ความรู้ เข้าใจง่าย และ สนุกสนาน
10. นักท่องเที่ยว คนท้องถิ่น มัคคุเทศก์ มีส่วนในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ร่วมกันอย่างเท่าเทียม

ง. องค์ประกอบด้านองค์กร เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน
(Community Participation-based Tourism)

1. มีแผนงานโครงการที่แจ้งรายละเอียดระบบการจัดการ และรายการเส้นทางนำเที่ยวเชิงนิเวศ แจ้งให้เจ้าของพื้นที่ (อุทยานแห่งชาติ อบต. ฯลฯ) ทราบล่วงหน้า และ มีการพิจารณาร่วมกันก่อนการนำเที่ยวในพื้นที่
2. ว่าจ้างคนท้องถิ่นเข้าทำงานและจ่ายค่าตอบแทนที่เหมาะสม เป็นธรรม อย่างน้อยให้ ไม่ต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนด
3. สนับสนุนให้ชุมชนและองค์กรท้องถิ่น เป็นผู้ประกอบการในกิจกรรมที่ตนสามารถ ดำเนินการได้ในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น ที่พัก อาหาร เป็นต้น
4. ซื้ออาหาร และผลิตภัณฑ์พื้นเมืองจากชาวบ้านในถิ่นที่ไปเยือน เพื่อนำมาบริการ นักท่องเที่ยว (หลีกเลี่ยงการนำผลิตภัณฑ์ต่างๆ และ อาหาร เข้าไปจากในเมือง)
5. สร้างระบบการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการนำเที่ยวเชิงนิเวศนั้นในทุกกระบวนการ
6. สนับสนุนกิจกรรมสาธารณะ เพื่อประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และกิจกรรม เพื่อการศึกษาของเด็กและเยาวชนในพื้นที่
7. สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างชุมชนกับผู้ประกอบการ เพื่อความเข้าใจอันดี ในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อันจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นต่อไป
8. มีกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในพื้นที่ตน (ร่วมคิด ร่วมทำ)

5.1.3 การศึกษาเพื่อกำหนดเกณฑ์ความ พร้อม ที่เหมาะสมต่อการประกอบธุรกิจ นำเที่ยวเชิงนิเวศ หรือ ทราบรูปแบบและความเข้มข้นในระดับต่างๆของการจัด นำเที่ยวเชิงนิเวศ ที่ผู้ประกอบการสามารถนำไปปฏิบัติได้

เมื่อทราบปัจจัย ในด้านต่างๆ ที่กำหนดความพร้อมของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศ ในภาคเหนือตอนบนแล้ว ผู้วิจัย ได้นำปัจจัยที่ได้มาหาเกณฑ์ความพร้อม ที่เหมาะสมต่อการ ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบน โดยกำหนดให้ ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิง นิเวศต้องมีปัจจัยขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต้องมีครบทุกข้อ ตามปัจจัยที่กำหนดความพร้อมขั้นพื้นฐาน ของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศที่จำเป็นต้องมีดังกล่าวข้างต้นเป็นสำคัญ ก่อนที่จะใช้ แบบตรวจสอบความพร้อมที่ให้ไว้ใน บทที่ 4

เครื่องมือวัด แบบตรวจสอบนี้ ใช้เกณฑ์ระดับคะแนนสำหรับองค์ประกอบแต่ละข้อ ดังนี้ $ก = 3$ $ข = 2$ $ค = 1$ $ง = 0$ และข้อที่ระบุให้ตอบ ใช่ หรือ ไม่ใช่ มี หรือ ไม่มี ให้คะแนน ตามนี้ ใช่/มี = $ก = 3$ ไม่ใช่ / ไม่มี = $ง = 0$ การคำนวณคะแนนที่เป็นการคิดคะแนนเฉลี่ยและร้อยละ ตามสูตรที่ให้ไว้ในบทที่ 4

นำผลคะแนนมาจัดกลุ่มธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศตามเกณฑ์ คือ หากได้คะแนน ต่ำกว่า 1.2 คะแนน หรือ ต่ำกว่า ร้อยละ 40 ให้ถือว่าเป็นการประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศที่อยู่ใน เกณฑ์พอใช้ หากได้คะแนน ระหว่าง 1.2 - 2.1 คะแนน หรือ ระหว่าง ร้อยละ 40 ถึง ร้อยละ 70 ให้ถือว่าเป็นการประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศที่อยู่ในเกณฑ์ดี และหากได้คะแนน 2.1 คะแนน ขึ้นไป หรือ ร้อยละ 70 ขึ้นไป ให้ถือว่าเป็นการประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศที่อยู่ในเกณฑ์ ดีมาก

ทั้งนี้ กำหนดให้ในแต่ละองค์ประกอบเป็นอิสระซึ่งกันและกัน กล่าวคือ การแสดงผลการ ตรวจสอบ ต้องให้มีความชัดเจนว่า ในแต่ละองค์ประกอบมีผลการตรวจสอบเป็นเช่นไร เนื่องจาก จะได้มีการพัฒนาในแต่ละส่วน อย่างสมบูรณ์ มิใช่ เป็นการพัฒนาในเพียงบางส่วน เท่านั้น เช่น ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวรายหนึ่งอาจมีองค์ประกอบทางด้านการจัดการดีมาก แต่ มีองค์ประกอบทางด้านกิจกรรมพอใช้ เป็นต้น

ผู้ใช้แบบตรวจสอบ หรือ ผู้วัดความพร้อม จะต้องเป็นผู้ไม่มีส่วนได้เสียในการดำเนินธุรกิจ นำเที่ยวนั้นๆ หรือเป็นคณะทำงานที่เป็นกลาง ซึ่งขอเสนอในที่นี้ให้เป็นสถาบันการศึกษาที่ เชื่อถือได้ และแบบตรวจสอบดังกล่าว ให้ไว้ในบทที่ 4 หน้า 60 - 64

5.2 อภิปรายผล

การศึกษา เพื่อหาปัจจัยในการกำหนดความพร้อมของธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศ ในภาคเหนือตอนบนในครั้งนี้ พบว่ายังไม่มีงานวิจัยชิ้นใดที่ทำการศึกษานี้ในแง่ของการกำหนด ปัจจัยความพร้อม หรือมาตรฐานให้ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวสามารถนำไปปฏิบัติได้ แต่มีงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนหรือชุมชนในการจัดการนำเที่ยวเชิงนิเวศ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นหรือ ผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อพื้นที่และสังคมค่อนข้างมาก รวมทั้ง ก่อนทำงานวิจัยชิ้นนี้ ได้มีผู้ให้ข้อคิดไว้มากในเรื่องของพื้นที่ที่กว้างเกินไป และเนื้อหาที่ครอบคลุมมากเกินไป หากแต่ ผู้วิจัยเห็นว่าทำหาย และน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เป็นจริง และ เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยรวมได้ จึงได้ตัดสินใจทำงานวิจัยชิ้นนี้ ซึ่งต้องยอมรับว่าเป็นงาน ที่ใช้กำลังกาย กำลังใจ กำลังสมอง และทุนทรัพย์มากทีเดียว

ในด้านของการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร หรือ บันทึกรูปเป็นลายลักษณ์ อักษร พบว่า มีการรวบรวมและบันทึกแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้มากพอสมควร มีการรวบรวมและบันทึกแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถ ในการรองรับของพื้นที่ และแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือชุมชนไว้ไม่มากนัก และที่ไม่ค่อยได้มีการรวบรวม ประมวล หรืออ้างถึงในงานศึกษาวิจัยใดๆ คือ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับ ธรรมชาติของธุรกิจนำเที่ยว และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการดำเนินธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งส่วนใหญ่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้รู้ เพื่อการศึกษาวิจัยชิ้นนี้โดยเฉพาะ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า จะเป็น ประโยชน์ต่อการทำงานวิจัยในส่วนที่คล้ายกัน หรือต่อยอดงานวิจัยชิ้นนี้ต่อไปได้ จึงได้บันทึกผล การสัมภาษณ์ และการค้นคว้าในเรื่องดังกล่าวไว้ในงานชิ้นนี้มากพอสมควร

การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักวิชาการ เจ้าหน้าที่ ททท. และภาคเอกชนที่เป็น นายกสมาคม ประธานชมรม และเจ้าของกิจการนำเที่ยวนั้น พบว่า กลุ่มนักวิชาการ จะเป็นกลุ่มที่ แน่นในแนวคิดทฤษฎีในเรื่องที่สัมภาษณ์ รวมทั้งมีความเชื่อส่วนตัวที่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ นักวิชาการที่เป็นนักวิทยาศาสตร์ จะมองเรื่องการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศเน้นไปในพื้นที่ธรรมชาติ อุทยานแห่งชาติ และเน้นการจัดการที่ดี นักวิชาการ ด้านชุมชนหรือวัฒนธรรม ก็จะมองเน้นในเรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก ในส่วนของ ประธานชมรม นายกสมาคม และผู้ประกอบการ พบว่ามีความรู้ความเข้าใจในระดับดีเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และมีมุมมองเพิ่มเติมเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือ ในเรื่อง ของการดำเนินธุรกิจที่ต้องได้กำไร ซึ่งจำเป็นต้องทำความเข้าใจเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากการมองมิติ ในเรื่องของการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศแต่เพียงด้านเดียว รวมทั้งพบว่า แนวคิดที่ดี ของผู้ประกอบการอาจจะไม่ได้นำไปปฏิบัติจริงในการดำเนินธุรกิจของตนก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ

จิตสำนึกที่ดี และปัจจัยด้านธุรกิจที่ต้องมีกำไร ของผู้ประกอบการเป็นสำคัญ สำหรับในส่วน
ของเจ้าหน้าที่จาก ททท. จะเป็นกลุ่มที่มองในภาพรวมได้ดี โดยมีมุมมองทั้งในระดับนานาชาติ จน
ถึงระดับชุมชน กล่าวคือ สามารถเข้าใจแนวโน้มของการท่องเที่ยวโลก การท่องเที่ยวของประเทศ
และลงลึกไปถึงการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับชุมชน ด้วย

การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อจำกัดเนื่องจากเป็นพนักงาน
ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และทำงานอยู่ในพื้นที่ที่ทำการศึกษ จึงจำเป็นต้องมี
ผู้ช่วยนักวิจัยเป็นนักศึกษาสาขาวิชาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่มีความรู้พื้นฐาน
อยู่แล้ว รวมทั้งนักศึกษาต่างประเทศที่เป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดย
เสริมความรู้เทคนิคในเรื่องของการสังเกตแบบมีส่วนร่วมให้ ซึ่งการดำเนินการในส่วนนี้ ผู้วิจัยเห็น
ว่านอกจากผู้วิจัยจะได้ทราบสถานการณ์ที่แท้จริงของการดำเนินธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่แล้ว
ยังเป็นการพัฒนาบุคลากรที่จะเป็นกำลังสำคัญของชาติที่ดีอีกทางหนึ่ง กล่าวคือ นักศึกษาจำนวน
10 คนที่ช่วยเก็บข้อมูลในครั้งนี้ มีมุมมองที่กว้างขึ้นจากการเรียนการสอนในห้องเรียน ในเรื่องของ
การพัฒนาการท่องเที่ยวและการพัฒนาสังคม รวมทั้งสามารถแยกแยะในระดับหนึ่งได้ว่า การ
ดำเนินการเช่นไรเป็นการจัดนำเที่ยวเชิงนิเวศอย่างแท้จริง หรือไม่ รวมทั้งเข้าใจด้วยว่า กิจกรรม
ที่กล่าวว่าเป็นการจัดนำเที่ยวเชิงนิเวศนั้น จะมองเฉพาะตัวกิจกรรมไม่ได้ต้องลงลึกไปถึง
กระบวนการดำเนินกิจกรรมนั้นๆด้วย ผู้วิจัยหวังว่า บุคลากรเหล่านี้จะจบการศึกษาออกไป
เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างเป็นรูปธรรม ต่อไป

ข้อเท็จจริงจากการที่นักศึกษาออกไปซื้อทัวร์ตามกลุ่มเป้าหมาย พบว่า ผู้รับจองทัวร์ หรือ
Booking ไม่ทราบว่าตนมีรายการนำเที่ยวเชิงนิเวศ หรือไม่เข้าใจในเรื่องดังกล่าว และเมื่อนักศึกษา
อธิบายไปสักพักก็จะแนะนำให้ซื้อทัวร์ป่าทันที ทำให้วิเคราะห์ได้ว่า การตอบแบบสอบถามของ
ผู้จัดการหรือเจ้าของกิจการ รวมทั้งการตั้งชื่อกิจการ การตั้งชื่อรายการนำเที่ยว และการโฆษณา
ประชาสัมพันธ์ในเรื่องทัวร์เชิงนิเวศ อาจทำไปเนื่องจากในระดับผู้บริหารมองเห็นแนวโน้มที่ดีของ
ตลาดท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่มีการส่งเสริมจากภาครัฐ ยังพบอีกว่า แม้นชื่อของสถานประกอบการ
จะฟ้องหรือแสดงให้เห็นว่า เป็นผู้ประกอบการนำเที่ยวเชิงนิเวศก็ยังคงขายทัวร์ป่าธรรมดาอยู่ดี รวม
ทั้งผู้ประกอบการเกือบทุกรายไม่เตรียมแผ่นพับ รายละเอียดเส้นทาง และไม่มีการบอกกล่าวถึงข้อ
ควรระวัง การเตรียมตัวให้นักท่องเที่ยว ขาดการให้ความรู้และขาดเทคนิคของการนำเสนอความ
รู้ ประสบการณ์ที่ดีต่อนักท่องเที่ยว และพบอีกว่าผู้ประกอบการบางรายไม่ต้อนรับนักท่องเที่ยวไทย

ผู้วิจัยเห็นว่า การวิจัยในลักษณะนี้ มีความจำเป็นต้องทำการเก็บข้อมูลโดยเทคนิค
สังเกตแบบมีส่วนร่วมในทางกลับ เนื่องจากมั่นใจว่า การเข้าเก็บข้อมูลในฐานะนักวิชาการ นักศึกษา
หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะไม่ได้รับทราบความเป็นจริงมากเท่ากับการเป็นนักท่องเที่ยวธรรมดา

การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ 2 ครั้ง ได้ ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากทุกหน่วยงาน องค์กรที่เชิญไป และมีการเสนอความคิดเห็นอย่างกว้างขวางจริงจัง รวมทั้ง ได้รับความอนุเคราะห์ ช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากวิทยากรที่มีชื่อเสียงหลายท่าน เป็นที่น่าพอใจที่ผู้ประกอบการบางส่วน เห็นว่า การจัดสัมมนาในลักษณะนี้ มีประโยชน์ควรจัดให้มีขึ้นเป็นประจำ และเป็นที่น่าสังเกต เช่นเดียวกันว่า ประธานชมรม นายกสสมาคม ด้านท่องเที่ยวของพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ไม่ให้ความสนใจในการเข้าร่วมสัมมนาเท่าที่ควร

อนึ่ง ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ปัจจัย และเกณฑ์ความพร้อมของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว เิงนิเวศในภาคเหนือตอนบนที่ได้กำหนดไว้ ยังอยู่ในระดับที่ไม่เข้มข้นมากนัก เมื่อเทียบกับแนวคิด ของนักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม แนวคิดขององค์กรพัฒนาเอกชนทางด้านสิ่งแวดล้อม และ วัฒนธรรม แนวคิดของนักพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และแนวปฏิบัติที่ดำเนินการกันใน ต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยในขั้นนี้ ต้องการให้เกิดความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของ ผู้ประกอบการก่อน เพื่อเป็นการเริ่มต้นและพัฒนาตนเองไปสู่ระดับที่ควรจะเป็นได้ อีกทั้ง มีความเห็นว่า ปัจจัยและเกณฑ์ความพร้อมที่กำหนดไว้ สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสภาพความ เป็นจริง และสถานการณ์ปัจจุบันของการประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศในขณะนั้น และเชื่อว่า จะมีการพัฒนาไปในแนวทางที่เข้มข้น ชัดเจนขึ้น จนถึงระดับที่เป็นปรัชญาที่ว่าไว้ในเรื่อง การจัดการนำเที่ยวเชิงนิเวศอย่างแท้จริงได้ในอนาคต

5.3 ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในภาคเหนือตอนบน

1. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ยังคงดำเนินการด้านนโยบาย และกระจาย แนวคิด แต่มิได้ลงมาพัฒนาและส่งเสริมการดำเนินธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณภาพ และมาตรฐานอย่างจริงจัง
2. การจดทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวตาม พรบ.ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ.2535 ไม่ได้ ระบุให้การประกอบธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการประกอบการนำเที่ยวประเภทพิเศษ ที่มีเงื่อนไขมากกว่าการจดทะเบียนตามปกติ
3. ผู้ประกอบการ ยังไม่ลงทุนทางด้านการพัฒนาสินค้า และบริการ รวมทั้งดำเนินการ ด้านการตลาดท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างจริงจัง
4. ผู้ประกอบการ ยังมองไม่เห็นถึงประโยชน์ของการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม
5. ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว มัคคุเทศก์และบุคคลทั่วไป คิดถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเรื่องของกิจกรรม เช่น การขี่จักรยานเสือภูเขา การนั่งช้าง การส่องแพ การเดินป่า มากกว่าคำนึงถึงกระบวนการจัดการนำเที่ยวเชิงนิเวศตามแนวคิดของการท่องเที่ยว เชิงนิเวศอย่างแท้จริง

6. ความเข้าใจผิดของผู้ประกอบธุรกิจ นำเที่ยวในภาคเหนือตอนบนว่า “ทัวร์ป่า” คือ กิจกรรมนำเที่ยวเชิงนิเวศ
7. สมาคม ชมรม ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังไม่เข้มแข็งพอ และไม่สามารถเป็นผู้นำในการกำหนด และตรวจสอบ รับรองมาตรฐานการให้บริการ การจัดนำเที่ยวเชิงนิเวศที่ดีได้
8. ธุรกิจนำเที่ยวในภาคเหนือตอนบนส่วนใหญ่ยังต้องพึ่งพาผู้ประกอบการที่กรุงเทพฯ ในการตลาดและไม่พยายามที่จะทำตลาดไปยังผู้บริโภคด้วยตนเอง รวมทั้งไม่พยายามที่จะนำเสนอรายการนำเที่ยวแบบใหม่ๆ เข้าสู่ตลาดท่องเที่ยว
9. การตัดค่าหัวคิว และการจัดการนำเที่ยวที่ต้องพึ่งค่าคอมมิชชั่นของผู้ประกอบธุรกิจ นำเที่ยวในภาคเหนือตอนบน
10. ผู้ประกอบการไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนานุคลิกภาพมัคคุเทศก์ในสังกัดของตนเอง
11. มัคคุเทศก์ได้รับค่าตอบแทนที่ไม่เป็นธรรม ไม่จูงใจให้เกิดการพัฒนาตนเองไปเป็น มัคคุเทศก์เชิงนิเวศ
12. ผู้ประกอบการมองไม่เห็นความสำคัญ และความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกับชุมชน องค์การชุมชนในเรื่องของการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว อันจะเป็นการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่ตนเข้าไปใช้ ให้มีความยั่งยืนได้
13. เจ้าของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติยังไม่ให้ความสำคัญของการแบ่งพื้นที่ใช้สอย (Zoning) หรือถ้ามีก็ขาดการจัดการที่เป็นจริง
14. ผู้ประกอบการยังคงแข่งขันทางการตลาดด้วยการตัดราคา มากกว่า การมุ่งพัฒนาคุณภาพ และบริการ ให้ดีขึ้นไปพร้อมๆ กับการคิดราคาค่าบริการให้เหมาะสมกับคุณภาพและบริการที่ดี

5.4 ข้อเสนอแนะ

1. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ต้องเข้ามาดูแลในด้านการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างจริงจัง โดยลงลึกในทางปฏิบัติให้มากขึ้น
2. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ต้องมีนโยบาย และให้มีการปฏิบัติที่ชัดเจนในการสนับสนุนส่งเสริมผู้ประกอบการนำเที่ยวได้มาตรฐาน ปฏิบัติดีต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม และไม่สนับสนุนส่งเสริมบริษัทนำเที่ยวที่ไม่มีมาตรฐาน สร้างปัญหาต่อ สิ่งแวดล้อมและสังคม ซึ่งจะส่งผลเสียต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศโดยรวม
3. มีองค์กรตรวจสอบ ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวอย่างจริงจัง

4. จัดตั้งชมรม หรือสมาคมผู้ประกอบ ธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศขึ้นในภาคเหนือตอนบน โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของการจ้ดนำเที่ยวเชิงนิเวศ
5. กำหนดให้ธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศเป็นประเภทธุรกิจนำเที่ยวพิเศษ ที่ต้องผ่านขั้นตอนของเกณฑ์มาตรฐานพื้นฐานก่อนการยื่นขอจดทะเบียน ทั้งนี้ให้ครอบคลุม บริษัท ห้างร้าน ที่ทำให้สาธารณชนเข้าใจว่า เป็นผู้ประกอบการนำเที่ยวเชิงนิเวศ
6. ใช้งานวิจัยชิ้นนี้ให้เป็นประโยชน์ โดยนำข้อกำหนดในเรื่องปัจจัยและเกณฑ์ความพร้อมไปใช้ในการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการดำเนินการตาม แล้วองค์กรรัฐ คือ ททท. ดำเนินการด้านการตลาดให้
7. ภาคเอกชนควรประสานเครือข่ายให้เข้มแข็ง และสามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างจริงจังไม่มีผลประโยชน์แอบแฝง (Hidden Agenda)
8. จัดอบรมความรู้เฉพาะทางเพิ่มเติมให้มัคคุเทศก์ที่มีใบอนุญาตแล้ว
9. จัดอบรมมัคคุเทศก์เฉพาะทางมากขึ้น
- 10.พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ต้องกำหนดให้ มัคคุเทศก์สังกัดบริษัท
- 11.พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ต้องกำหนดให้มัคคุเทศก์ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม
- 12.ปรับคุณสมบัติและบทบาทของมัคคุเทศก์เชิงนิเวศให้เป็นผู้เชื่อมโยงความรู้ด้วย
- 13.ผู้ประกอบการควรศึกษา ดูงาน ร่วมอบรม สัมมนา ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ่อยๆ
- 14.ผู้ประกอบการต้องเปิดโอกาสให้บุคลากรในสังกัดได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นประจำ
- 15.สร้างโอกาสให้คนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในท้องถิ่นตน โดยอาจเริ่มจาก อบต. เทศบาล องค์กรชุมชนที่มีอยู่แล้ว เช่น กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นต้น
- 16.รูปแบบการสร้างรายได้ ต้องมากกว่าการจ้างงาน การให้ค่าจ้าง
- 17.ผู้ประกอบการแต่ละราย ควรมีจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง
- 18.ผู้ประกอบการ ต้องเป็นผู้มีจิตสำนึกที่ดี
- 19.จัดทำโครงการนำร่องที่ใช้ปัจจัยที่กำหนดเกณฑ์มาตรฐานความพร้อมไปใช้ปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อเป็นตัวอย่างได้

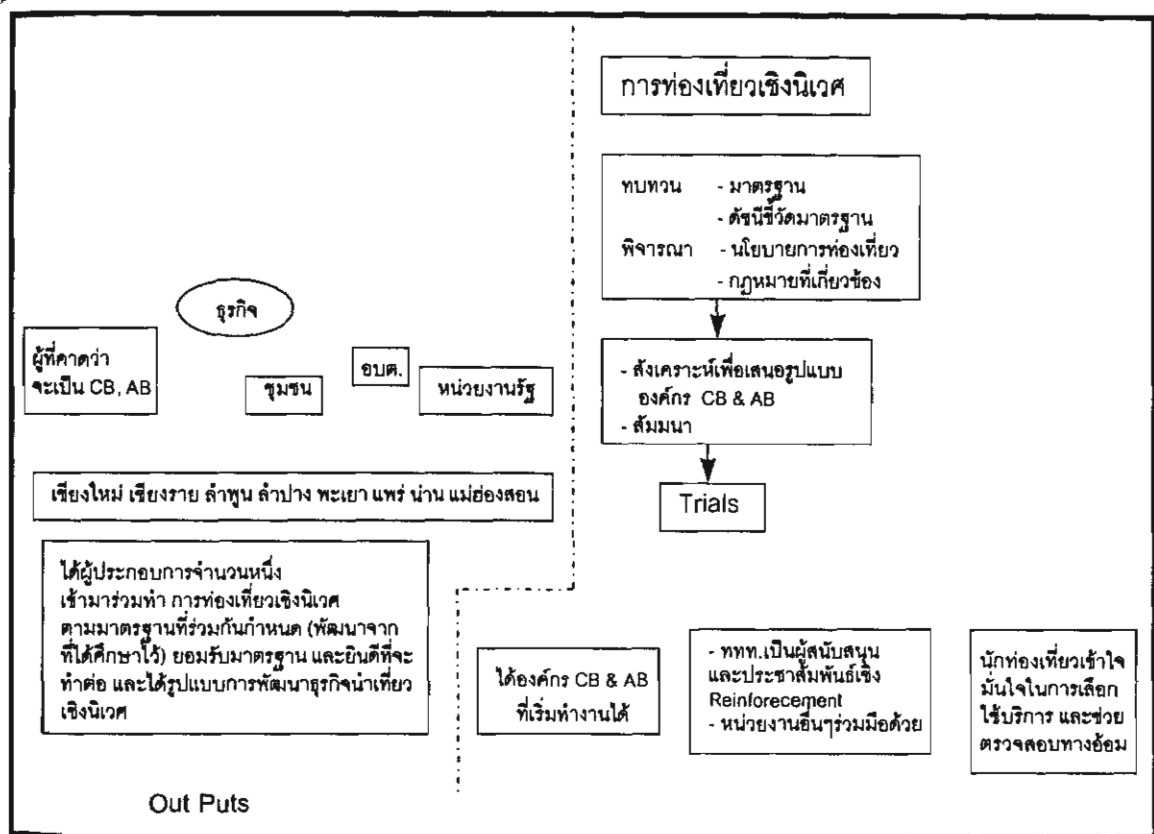
20. ควรมีกลไกกระตุ้นให้ภาครัฐ และ เอกชน เข้าใจในกลไกตลาดแนวใหม่ที่มุ่งเน้นคุณภาพที่เหมาะสมกับราคา มากกว่า การแข่งขันการตัดราคา เพราะท้ายสุดภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวในประเทศไทยจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ถูก (Cheap Destination) มากกว่า การเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่า (Value Destination)

5.5 ข้อเสนอแนะทางการตลาด

1. ใช้เครือข่ายของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ทั้งในและต่างประเทศให้เป็นประโยชน์
2. ดำเนินการทางด้านการตลาดร่วมกับ ททท. เช่น การต้อนรับสื่อมวลชน และ ผู้ประกอบการเพื่อแลกเปลี่ยนทางด้านธุรกิจ การเดินทางไปร่วมงาน Travel Mart และ Sale Promotion ที่ ททท. จัดขึ้น
3. มีความเข้าใจในด้านการตลาด ทั้งที่เป็นการตลาดแบบผ่านคนกลางเป็นลำดับขั้น ไปจนถึงการดำเนินการด้านการตลาดแนวใหม่ ที่ใช้ระบบสารสนเทศเข้ามาใช้
4. ดำเนินการทางด้านการตลาดไปสู่ผู้บริโภคโดยตรงด้วยตนเอง ผ่าน เครือข่ายการสื่อสารทุกประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งทาง Internet e-commerce
5. ทำความเข้าใจในเรื่องของสินค้า (Product) ให้แก่ Agencies & Booking ทราบ และ เข้าใจในคุณภาพมาตรฐานการบริการให้ถูกต้องตรงกัน
6. ไม่ตัดราคากันเองและไม่ขายทัวร์ในราคาถูกเกินไป ให้ราคาเหมาะสมกับคุณภาพ และ บริการ รวมทั้งต้องคำนึงถึงต้นทุนทางสิ่งแวดล้อม และสังคมด้วย
7. มีความอดทน และเข้มแข็งในสิ่งที่ดำเนินการอยู่อย่างถูกต้อง ไม่ปล่อยให้กระแสการแข่งขันทางธุรกิจมาลบล้างจิตสำนึกที่ดี ในการสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อส่วนรวมไปได้

บทที่ 6 โจทย์วิจัยใหม่

6.1 แผนภูมิแสดงผลที่ต้องการจากการดำเนินการวิจัยที่ครอบคลุม

แผนภูมิที่ 7 แสดงผลที่ต้องการจากการดำเนินการวิจัยที่ครอบคลุม

หมายเหตุ

1. CB = Certify Body หมายถึง องค์กรให้การรับรอง
2. AB = Accreditation Body หมายถึง องค์กรตรวจสอบมาตรฐาน

6.2 ข้อเสนอโจทย์วิจัยใหม่ที่ครอบคลุม

1. การศึกษาเพื่อกำหนดรูปแบบขององค์การตรวจสอบความพร้อม(มาตรฐาน) ของธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศ (Accreditation Body : AB)
2. การศึกษาเพื่อกำหนดรูปแบบขององค์การรับรองความพร้อม(มาตรฐาน) คุณภาพผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศ (Certify Body : CB)
3. การศึกษาเพื่อพัฒนาความพร้อม(มาตรฐาน) ของธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือ ตอนบน ระยะที่ 2
4. การศึกษาเพื่อทราบความต้องการทางการตลาดท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของนักท่องเที่ยวไทย
5. การศึกษาเพื่อทราบความต้องการทางการตลาดท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว ต่างประเทศ (แยกตามประเทศที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามายังประเทศไทย ในระดับต้นๆ อาทิ ฝรั่งเศส เยอรมัน อเมริกา ญี่ปุ่น เป็นต้น)
6. การศึกษาเพื่อหารูปแบบการตลาดท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
7. การศึกษาเพื่อหารูปแบบความร่วมมือระหว่างธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศกับ ชุมชน / อบต. / องค์การพัฒนาเอกชน / หน่วยงานภาครัฐ อาทิ กรมป่าไม้ และองค์กรอื่นๆ (ทั้งนี้ให้ ศึกษาโดยคิดรอบ ในหลายรูปแบบความร่วมมือ อาทิ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม จริยธรรม และอื่นๆ มิใช่ความร่วมมือที่เอื้อต่อเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว)
8. การศึกษาเพื่อกำหนดหลักสูตรมัคคุเทศก์เชิงนิเวศที่มีมาตรฐาน
9. การศึกษาเพื่อหารูปแบบการให้บริการที่พักแรมแบบ Ecotodge
10. การศึกษาเพื่อหารูปแบบการให้บริการที่พัก แบบ Home Stay ที่เหมาะสมกับ ชุมชนชาวไทย
11. การศึกษามาตรการทางกฎหมายที่จะนำมาช่วยส่งเสริมและพัฒนา การท่องเที่ยวเชิง นิเวศ
12. การศึกษาเพื่อรวบรวมเครือข่ายผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งในและ ต่างประเทศ
13. การศึกษาเพื่อรวบรวมเครือข่ายนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
14. การศึกษาเพื่อหาผลกระทบของการจัดรายการนำเที่ยว ต่อ การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของประเทศไทย

15. การศึกษาเพื่อพัฒนาโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว กับ มัคคุเทศก์ (ในด้านอัตราค่าจ้าง รูปแบบวิธีการจ้าง การจัดสรรผลประโยชน์อื่นๆ เช่น คอมมิชชั่น เป็นต้น)
16. การศึกษาผลกระทบของ ความสัมพันธ์ ระหว่างระบบคอมมิชชั่นจากการซื้อสินค้า กับ ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว และมัคคุเทศก์ ต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย
17. การศึกษาเพื่อสร้างกลไกทางการศึกษาในระบบ ที่ให้นักเรียนเข้าใจระบบท่องเที่ยว และการเป็นนักท่องเที่ยวที่ดี
18. การศึกษาเพื่อสร้างกลไกทางการศึกษานอกระบบ ที่ให้ประชาชนเข้าใจระบบท่องเที่ยว และการเป็นนักท่องเที่ยวที่ดี

6.3 โจทย์วิจัยระยะที่ 2 ที่อยู่ระหว่างการพัฒนา

6.3.1 โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาความพร้อมของ ธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบน ระยะที่ 2

หลักการและเหตุผล

ตามที่ได้ทำการศึกษาเพื่อทราบสถานภาพ และปัจจัยที่กำหนดความพร้อม รวมทั้งเกณฑ์ ความพร้อม ของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบน ตามร่างรายงานฉบับ สมบูรณ์ โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาความพร้อมของธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบน (สัญญาเลขที่ RDG42N0002) นั้น

ประเด็นสำคัญที่พบในงานวิจัยดังกล่าว ทำให้ทราบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว (Tour Operators) ที่กล่าวอ้าง หรือ ที่ทำให้สาธารณะเข้าใจว่าตนมีรายการนำเที่ยวเชิงนิเวศ หรือเป็น บริษัทนำเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ส่วนใหญ่ หรือเกือบทั้งหมด ดำเนินกิจกรรมทัวร์ป่า (Treacking Tour) เท่านั้น หาได้ดำเนินกิจกรรมและกระบวนการนำเที่ยวเชิงนิเวศไม่ และถึงแม้ว่า ปัจจัยและเกณฑ์ ต่างๆที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นจากการค้นคว้าจากเอกสารสิ่งพิมพ์ที่ได้มีการบันทึกไว้ จากการสัมภาษณ์ สอบถามความคิดเห็น และที่สำคัญที่สุดคือจากการระดมความคิดของผู้ประกอบการในการ สัมมนา 2 ครั้ง ก็ตาม งานวิจัยก็ยังคงเป็นเพียงความคิดเห็น หรือ แนวคิด (Idia) ที่คาดว่าจะนำไป ได้ และรอการนำไปปฏิบัติ เพื่อพิสูจน์ว่า ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศจะนำไปปฏิบัติได้จริง และประสบความสำเร็จในทางการตลาดควบคู่ไปกับ การทำนุบำรุง ดูแล รักษาสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม หรือไม่ เพียงใด

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการวิจัยเพื่อให้เกิดการปฏิบัติจริง ในอันที่จะเป็นแรงเสริมเชิงบวก ให้ผู้ประกอบการก็นำเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบน พัฒนาการดำเนินธุรกิจของตน ไปสู่แนวทางของกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างแท้จริง ต่อไป

วัตถุประสงค์ / เป้าหมาย

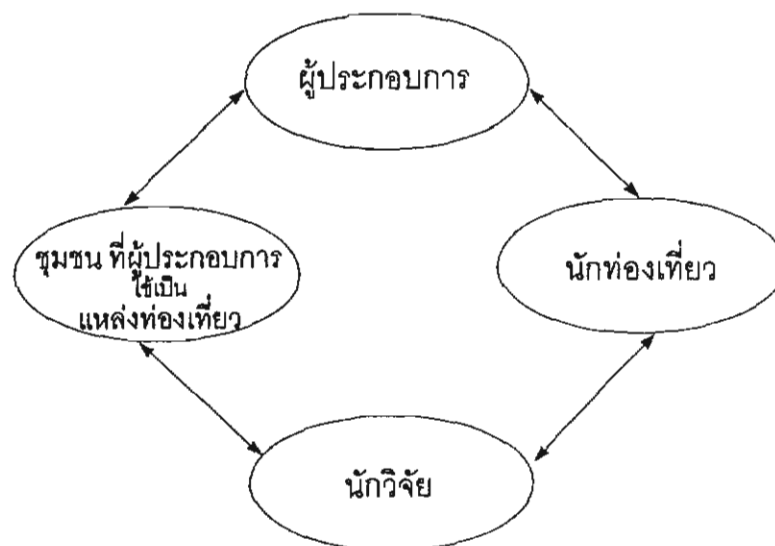
1. เพื่อให้เกิดธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศ ที่น่าปัจจัย และเกณฑ์ความพร้อมที่ได้ทำการศึกษาไว้ไปใช้ปฏิบัติอย่างแท้จริง
2. เพื่อเกิดการเรียนรู้ และประสบการณ์จริงในการนำปัจจัย และเกณฑ์ความพร้อมดังกล่าวไปปฏิบัติ ว่าเป็นไปได้จริงตามที่ทำการศึกษาไว้หรือไม่ อย่างไร

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบน ที่ได้ทำการศึกษาไว้แล้วในเบื้องต้นว่า มีแนวทางการดำเนินกิจกรรมและกระบวนการนำเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่มากนัก น้อย ทั้งนี้ อาจคัดเลือกทั้งผู้ประกอบการรายใหญ่ และผู้ประกอบการขนาดกลางและเล็กละกันไป จำนวน 5 ราย ทั้งนี้ เพื่อจะได้ศึกษาเปรียบเทียบไปในขณะเดียวกัน ด้วย

กระบวนการศึกษาวิจัย

ใช้กระบวนการศึกษาวิจัย ที่เรียกว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หรือ Participatory Action Research (PAR) ที่มีส่วนประกอบของ นักวิจัย ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว ชุมชนที่ผู้ประกอบการใช้เป็นที่แหล่งท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว แสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

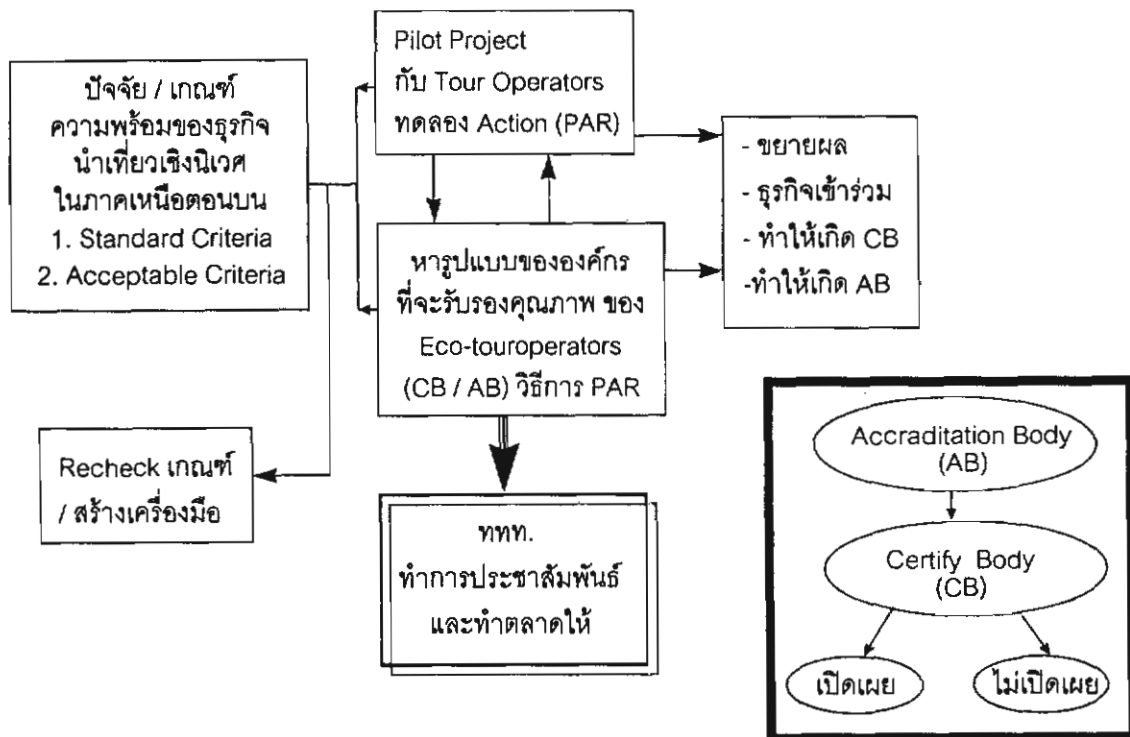
กิจกรรม

1. จัดการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ ระหว่าง นักวิจัย สกว. และผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อทราบความเป็นไปได้ในการดำเนินโครงการวิจัยร่วมกัน
2. การประชุม / สัมมนา / สังเกตแบบมีส่วนร่วม / สอบถาม / สัมภาษณ์ / ฯลฯ

ระยะเวลา 24 เดือน

แนวคิดหลัก "ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว เข้าร่วมด้วยความสมัครใจ ภายใต้แรงจูงใจ... ททท. ทำการตลาดและประชาสัมพันธ์ให้ และการต่อทะเบียนง่ายขึ้น"

กรอบแนวคิดในการทำการวิจัย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม.

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, 2541.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. การดำเนินงานเรื่อง Ecotourism ในประเทศไทย.

กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2539.

_____. การท่องเที่ยวไทย วิสัยทัศน์ 2555. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540.

_____. การศึกษาเพื่อทบทวนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวภาคเหนือตอนบน.

กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2541.

_____. โครงการศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศกรณีภาคใต้.

กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2538.

_____. แผนปฏิบัติการเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์

(เชียงใหม่). กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2541.

_____. แผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ. กรุงเทพมหานคร:

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540.

_____. พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535

และกฎกระทรวง. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2535.

_____. รายงานผลการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษา

ระบบนิเวศ. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540.

_____. เอกสารโครงการปีท่องเที่ยวไทย 2541 – 2542. กรุงเทพมหานคร:

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2541.

_____. เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง พัฒนาท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน.

กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2537.

_____. เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง พัฒนาท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน

ครั้งที่ 2 วิสัยทัศน์ท่องเที่ยวไทย สู่ก้าวใหม่ ปี 2001. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2539.

_____ . เอกสารประกอบการประชุมเรื่อง Ecotourism Network'96.

กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2539.

_____ . เอกสารสรุปการประชุมเรื่อง Ecotourism Network'96.

กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2539.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กองวางแผนโครงการ. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับจังหวัดภาคเหนือ. กรุงเทพมหานคร: กองวางแผนโครงการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540.

_____ . แผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับประเทศ. กรุงเทพมหานคร: กองวางแผนโครงการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540.

_____ . สรุปนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพมหานคร: กองวางแผนโครงการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กองวิชาการและฝึกอบรม. "นโยบายด้านการท่องเที่ยวของรัฐบาลชวน หลีกภัย". ททท. จุลสารการท่องเที่ยว. 17,1 (มกราคม – มีนาคม 2541): 4 - 5.

_____ . "มาตรฐานในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการผจญภัย". ททท. จุลสารการท่องเที่ยว. 17,1 (มกราคม – มีนาคม 2541): 40 - 59.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กองสถิติและวิจัย. รายงานสถิติประจำปี 2541.

กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2542.

_____ . จดหมายข่าวเชิงวิชาการเข็มทิศ 3,1. (มีนาคม 2541)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กองอนุรักษ์และฟื้นฟู. Ecotourism Network Newsletter. (กุมภาพันธ์ 2542).

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. "อภิปรายทัศนะบางประการในเรื่องสภาพต่าบลกับการมีส่วนร่วมของชุมชน" ใน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์ โสภากาพิมพ์, 2527.

ภราเดช พยัฆวิเชียร. "ความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) เพดานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องให้ความสำคัญในปัจจุบัน". ททท. จุลสารการท่องเที่ยว. (เมษายน – มิถุนายน 2539).

มนัส สุวรรณ. นิเวศวิทยากับการพัฒนาเศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2538.

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก.

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและบทบาทของชุมชนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2539.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เชียงใหม่ :

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.

ปรีชา เปี่ยมพงษ์สานต์. สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: คณะเศรษฐศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

ไพรัตน์ เดชะรินทร์. "นโยบายและการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาในปัจจุบัน"

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภา
การพิมพ์, 2527.

วรรณพร วณิชชานุก. นิเวศท่องเที่ยว : การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพมหานคร:

สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2540.

สันติ ชุคนธรา. "ความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) เพื่อดำเนินการพัฒนาแหล่ง

ท่องเที่ยวที่ต้องการให้ความสำคัญในปัจจุบัน". ททท. จุลสารการท่องเที่ยว. 6,4
(ตุลาคม 2530).

ลำอาง นิรันดร์บุรณะ. "กิจกรรมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ". ททท. จุลสารการท่องเที่ยว. 17,3

(กรกฎาคม - กันยายน 2541).

อนุชา เล็กสกุลดิolk. เอกสารประกอบการประชุมเรื่อง การสร้างความร่วมมือและการ

วางแผนปฏิบัติงานด้าน Ecotourism ในเขตภาคเหนือ. กรุงเทพมหานคร:
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2541.

..... เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาการ

ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ในจังหวัดน่าน. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทย, 2541.

ภาษาอังกฤษ

Bornemeier, Jeffrey., Michael Victor and Patrick B. Durst, Editors. Ecotourism for Forest
Conservation and Community Development, 1997.

Commonwealth Department of Tourism, Australia. Best Practice Ecotourism A Guide to
Energy And Waste Minimisation, 1995.

The Ecotourism Society. *Ecotourism Guidelines for Nature Tour Operators*, 1996.

International Association of Scientific Experts in Tourism. *Quality Management in Tourism*, 1997.

Srinakharinwirot University. Institute of Ecotourism. *Planning and Managing Ecotourism*, 1996.

Stover, Lloyd V. "Environmental Impact Assessment: A Procedure", SYV, Inc., (May, 1972), PP. 98 - 108.

Tourism Australia. *This Guide Will Help You Find The Best Natural Holiday in Australia*, 1996.

US. Department of Agriculture. *The Limits of Acceptable Change (LAC) System for Wilderness Planning*, 1985.

World Resources Institute. *Policies for Maximizing Nature Tourism's Ecological and Economic Benefits*, 1991.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- แบบสอบถาม
- แบบนำสัมภาษณ์

- **แบบสอบถาม**

ธุรกิจนำเที่ยว ที่ดำเนินการด้าน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)

1. ชื่อบริษัท / หจก. / ร้าน.....
ที่อยู่ เลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....อำเภอ.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....
โทรสาร.....e-mail address.....
2. บริษัท / หจก. / ร้าน ของท่านมีรายการนำเที่ยวเชิงนิเวศ (เชิงอนุรักษ์ / eco-tourism) หรือไม่
ก. มี ข. ไม่มี
3. จำนวนรายการนำเที่ยวเชิงนิเวศของท่าน
ก. 1-5 รายการ ข. 5-10 รายการ
ค. 10-15 รายการ ง. มากกว่า 15 รายการ
4. รายการนำเที่ยวเชิงนิเวศของท่าน เข้าไปใช้พื้นที่ในแหล่งธรรมชาติใด (ตอบได้มากกว่า 1 แห่ง)
ก. อุทยานแห่งชาติ ข. ป่าสงวน
ค. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ง. พื้นที่ของเอกชน
จ. อื่นๆ กรุณาระบุ.....
5. จำนวนนักท่องเที่ยว ที่ให้บริการโดยเฉลี่ย
ก. 10-20 คน / เดือน ข. 20-50 คน / เดือน
ค. 50-100 คน / เดือน ง. 100-150 คน / เดือน
จ. มากกว่า 150 คน / เดือน กรุณาระบุจำนวน.....คน

● **แบบนำสัมภาษณ์**

การศึกษาหาปัจจัย ในการกำหนดความพร้อม ของผู้ประกอบการกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศ
ในภาคเหนือตอนบน

วันที่.....

ผู้ให้สัมภาษณ์.....ตำแหน่ง/สังกัด.....

ที่อยู่.....โทรศัพท์/โทรสาร.....

1. ในความคิดเห็นของท่าน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) คือ

.....

.....

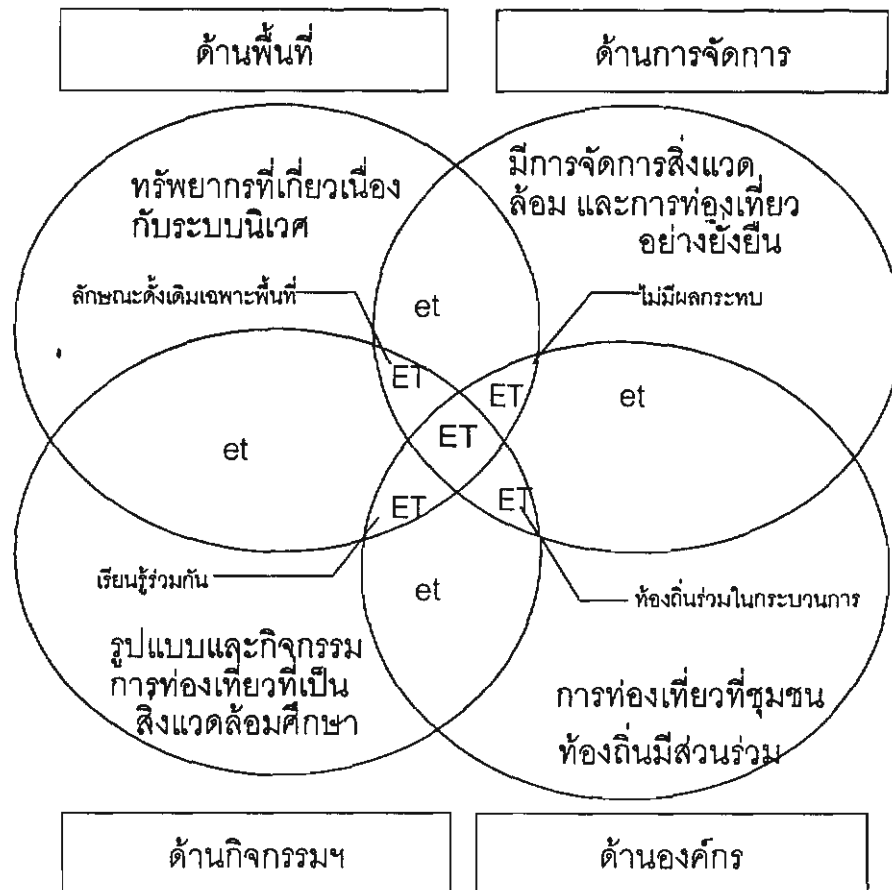
.....

.....

2. ท่านเห็นด้วยกับ "คำจำกัดความ" ของ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ที่ สถาบันวิจัย
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) ทำการศึกษาไว้ คือ "การท่องเที่ยวอย่างมี
ความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับ ระบบ
นิเวศสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การ
จัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน"
หรือไม่ อย่างไร กรุณาให้เหตุผล

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	เหตุผล

3. ท่านเห็นด้วยกับ องค์ประกอบ และหลักการพื้นฐาน ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ภาพที่ 1) หรือไม่ อย่างไร

หมายเหตุ

1. ดัดแปลงจาก Ralf Buckley, 1994

2. ET, ET, et แสดงความเข้มข้นของการท่องเที่ยวแบบ Ecotourism

ที่มา : การดำเนินการเพื่อกำหนด นโยบาย การท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ โดย สถาบัน

วิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) เสนอต่ ททท. มิถุนายน 2540

3.1 องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติเป็นหลัก มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity or Authentic or Endemic or Unique) ทั้งนี้ รวมถึงแหล่งวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ(Eco-system) ในพื้นที่ของแหล่งนั้น ดังนั้นองค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับ ธรรมชาติ (Nature-based Tourism)

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	เหตุผล

3.2 องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible Travel) ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม (no or low impact) มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainably Managed Tourism)

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	เหตุผล

3.3 องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ (Learning process) โดยมีการให้การศึกษา (Education) เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ประสบการณ์ (Experience) ความประทับใจ (Appreciation) เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental Education-based Tourism)

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	เหตุผล

3.4 องค์ประกอบด้านการองค์กร เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน และประชาชนท้องถิ่น (Involvement of local community or People participation) ที่มีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น (Local benefit) โดยประโยชน์ต่อท้องถิ่นที่ได้ หมายความว่ารวมถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี้เริ่มต้นจากระดับรากหญ้า (grass root) จนถึงการปกครองท้องถิ่น และอาจรวมการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation-based Tourism)

เห็นด้วย .	ไม่เห็นด้วย	เหตุผล

หมายเหตุ ข้อกำหนดที่ชัดเจนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ขององค์ประกอบหลักทั้ง 4 ด้าน หากการท่องเที่ยวใดมีองค์ประกอบครบสมบูรณ์ดังกล่าวแล้ว จัดเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สมบูรณ์ หากขาดหรือปราศจากข้อใดข้อหนึ่งไปความสมบูรณ์จะลดน้อยลง จนอาจต้องจัดการ,ส่งเสริมหรือทำให้การท่องเที่ยวนั้นเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ ต่อไป

4. ท่านเห็นด้วย กับ ร่างมาตรฐาน การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 8 ประการ หรือไม่ กรุณาให้เหตุผล

ร่างมาตรฐาน	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	เหตุผล
4.1 ต้องมีระบบการจัดการที่ดี 4.1.1 การให้ข้อมูลล่วงหน้าเพื่อทำความเข้าใจกับนักท่องเที่ยว แบ่งเป็น 2 ประการ คือ เอกสาร และการปฐมนิเทศก์ (Orientation) 4.1.2 การจัดรายการนำเที่ยว บรรจุสาระสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว และเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ที่เป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			

ร่างมาตรฐาน	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	เหตุผล
4.1.3 มีข้อกำหนดการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยวที่ชัดเจน เพื่อให้มีผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว วัฒนธรรม และคนท้องถิ่นให้น้อยที่สุด			
4.1.4 มีการตลาด ซึ่งคำนึงถึงความสามารถในการรองรับที่เหมาะสม ที่ใช้เป็นกลไกในการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว			
4.2 ผู้ประกอบการ มีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลต่อการวางแผนและการจัดการ มีข้อกำหนดแนวทางการปฏิบัติ อย่างชัดเจน			
4.3 มีโครงการอนุรักษ์ และพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม สังคม และ วัฒนธรรม ร่วมกับคนท้องถิ่นและองค์กรเอกชน เพื่อ คืบหน้าไรต่อพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว			
4.4 มีระบบการให้ และสร้างความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว			
4.5 มีระบบสร้างคุณภาพให้แก่บุคลากร โดยจัดอบรมคุณภาพ คือ - ความรู้ที่บุคลากรจะต้องมี - ทักษะของบุคลากร			
4.6 มีระบบของการรักษาความปลอดภัย และประสพภัย เนื่องจาก การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความเสี่ยงสูง			

ร่างมาตรฐาน	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	เหตุผล
4.7 มีระบบการให้บริการที่มีคุณภาพ ใช้ผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมในการลด มลพิษ ใช้ให้คุ้มค่า (ไม่จำเป็นต้อง หรูหรา แต่ถูกสัญลักษณ์อนามัย)			
4.8 มีกระบวนการมีส่วนร่วมของคน ในท้องถิ่น ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และ มีการร่วมมือกับท้องถิ่น เพื่อสร้างงาน และการกระจายรายได้			

5. ท่านคิดว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถจะให้ผลกำไรที่ดีในเชิงธุรกิจหรือไม่
อย่างไร

คิดว่าได้ผล กำไร ที่ดี เชิงธุรกิจ	คิดว่า <u>ไม่ได้</u> ผลกำไร ที่ดีเชิงธุรกิจ	อื่นๆ	เหตุผล/ข้อเสนอแนะ

6. ท่านเห็นว่า ภาคธุรกิจ จะมีส่วนอย่างไร ในการ ดูแลรักษา สิ่งแวดล้อม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. ปัญหา และอุปสรรค ในการพัฒนา ธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศ

ปัญหา / อุปสรรค	มี	ไม่มี	เหตุผล
9.1 ปัญหาด้านการลงทุน			
9.2 ปัญหาด้านการตลาด (โฆษณาประชาสัมพันธ์ กลยุทธ์การตลาด)			
9.3 ปัญหาด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว			
9.4 ปัญหาด้านการจัดการชุมชน (การมีส่วนร่วมของชุมชน)			
9.5 ปัญหาด้านการจัดการระบบสิ่งแวดล้อมศึกษา (การให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว)			
9.6 ปัญหาทัศนียภาพไม่ดี			
9.7 ปัญหา ผู้นำทางท้องถิ่นไม่มีคุณภาพ			
9.8 ปัญหาอื่นๆ			

10. ข้อเสนอนอเนาะ

[illegible]

ภาคผนวก ข

"Ecotourism Guidelines for Nature Tour Operators"

รศ.สุรเชษฐ์ เชษฐมาต และ ดร.ดรชนี เอมพันธุ์ แปลและเรียบเรียง (2542)

1. ก่อนการเดินทาง ต้องให้บริการข้อมูลและความรู้

1.1 แนวทางปฏิบัติ

ก่อนการเดินทางทุกครั้งพยายามให้ผู้เดินทาง หรือ นักท่องเที่ยวได้ตระหนัก หรือ ระมัดระวังไม่ก่อให้เกิดผลกระทบ หรือให้มีผลกระทบน้อยที่สุด เมื่อเข้าไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวที่มี สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมที่เปราะบาง

1.2 เทคนิคที่ควรใช้

- 1) ให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับพื้นที่ ระบบนิเวศ และ ชุมชนที่จะไปเยือน ในรูปของ เอกสาร หรือสิ่งพิมพ์เป็นชุด พร้อมเน้นให้อ่านทบทวนเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพิ่มเติม
- 2) ข้อมูลที่จัดเตรียม ควรเขียนให้กระชับ อ่านง่าย และตรงประเด็น พร้อมระบุ ตัวอย่าง ปรากฏการณ์ที่นักท่องเที่ยวอาจพบเห็นระหว่างการเดินทางไปเยือน
- 3) จัดเตรียมข้อมูลที่เป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยว ได้ระมัดระวังพฤติกรรมของตน หรือสิ่งที่ไม่ควรกระทำในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 4) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอุปกรณ์ เสื้อผ้า และ ของใช้ส่วนตัวที่เหมาะสมต่อการไปเยือนในแต่ละพื้นที่ หรือ ภูมิภาคที่ไปเยือน
- 5) ดักเตือน หรือ ขอร้อง ไม่ให้นำของใช้ หรือ อาหารที่อาจก่อให้เกิดขยะ และของเสียในพื้นที่หรือภูมิภาคที่ไปเยือน
- 6) ดักเตือน หรือ ขอร้อง การซื้อของที่ระลึกที่อาจผิดกฎหมาย หรือนำไปสู่การสร้างผลกระทบต่อธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 7) ให้ข้อมูลที่จะนำไปสู่การหลีกเลี่ยงนำชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ทั้งพืช และสัตว์ เข้าไปในระบบนิเวศธรรมชาติที่ไปเยือน

1.3 ประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ

- 1) นักท่องเที่ยวได้รับโอกาส และความพร้อมในการพบเห็น ศึกษาเรียนรู้ และหาความเพลิดเพลินกับธรรมชาติและวัฒนธรรมแปลกใหม่
- 2) เกิดความตระหนักในความรับผิดชอบของตนเอง ที่จะหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น ตั้งแต่ก่อนการเดินทางไปเยือน
- 3) นักท่องเที่ยวสามารถจัดเตรียมอุปกรณ์ และเสื้อผ้า ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวและภูมิภาค

2. กิจกรรมนำเที่ยว : หลักการทั่วไป

2.1 แนวทางปฏิบัติ

เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส และเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ทั้งพืชพรรณ และสัตว์ป่า

2.2 เทคนิคที่ควรใช้

- 1) ให้การปฐมนิเทศนักท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ และจัดให้มีมัคคุเทศก์เพียงพอ ในการนำกลุ่มนักท่องเที่ยวตามจำนวนที่เหมาะสม สอดคล้องกับความเปราะบางของสิ่งแวดล้อม
- 2) ให้มัคคุเทศก์สื่อความหมาย หรือ บรรยายถึงธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้นักท่องเที่ยวเข้าใจ และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีปฏิสัมพันธ์กับคนท้องถิ่นอย่างเหมาะสม
- 3) ก่อนที่จะหยุดในแต่ละจุด ให้มัคคุเทศก์สรุปแก่นักท่องเที่ยวถึงพฤติกรรม ที่ควรหลีกเลี่ยง ข้อระมัดระวังเกี่ยวกับชนิดพันธุ์ที่เปราะบาง และกำลังสูญพันธุ์ และกฎระเบียบของท้องถิ่น และของพื้นที่
- 4) ระหว่างการเดินทาง สนับสนุนให้มีการพูดคุยทุกอย่างที่อยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยว รวมทั้งประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.3 ประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ

- 1) ตระหนักว่า ทำอย่างไร จึงจะสัมผัสและเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมโดยไม่ส่งผลกระทบหรือส่งผลกระทบน้อยที่สุด
- 2) รับทราบและเข้าใจอย่างถ่องแท้ เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของภูมิภาค ค่านิยม และความหวังของท้องถิ่น และความจำเป็นของการอนุรักษ์
- 3) ตระหนักถึงบทบาท และศักยภาพของตนเองที่จะช่วยให้เกิดการอนุรักษ์ และการพัฒนาเศรษฐกิจแบบยั่งยืน

3. กิจกรรมนำเที่ยว : การป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อม

3.1 แนวทางปฏิบัติ

ควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อม อันอาจเกิดจากนักท่องเที่ยว โดยการให้อ่าน เอกสาร ข้อมูล สรุปให้ฟัง ทำเป็นตัวอย่าง และช่วยแก้ไขพฤติกรรมที่ถูกต้อง

3.2 เทคนิคที่ควรใช้ มัคคุเทศก์ของบริษัท ควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

- 1) สรุปให้นักท่องเที่ยวได้ทราบถึงกฎระเบียบของพื้นที่ และของชุมชนท้องถิ่นที่ไปเยือน
- 2) แจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบถึง แนวปฏิบัติด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัท เกี่ยวกับพื้นที่ที่จะไปเยือนเป็นการเฉพาะ
- 3) หากเป็นไปได้ ควรประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวมาเป็นผู้ให้แนวทางปฏิบัติแก่นักท่องเที่ยวโดยตรง
- 4) เตือนนักท่องเที่ยวให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม เช่น พฤติกรรมบนเส้นทางเท้า ในบริเวณที่ทางเดินที่ ระหว่างที่อยู่ใกล้กับสัตว์ป่าและพืชพรรณที่เปราะบาง ทำอย่างไรกับขยะของเสียจากตัวคน ไฟที่ก่อ และสมุนไพรพิษ
- 5) แนะนำถึงการเดินทางในบางช่วงที่มีความยากลำบาก เพื่อป้องกันการทำลายสิ่งแวดล้อม อันเกิดจากการขาดประสบการณ์ หรือความชำนาญ
- 6) อธิบายถึงองค์ประกอบและข้อจำกัดของระบบนิเวศ ให้นักท่องเที่ยวเข้าใจ เพื่อไม่ให้เกิดความคาดหวังอย่างผิดๆว่า จะได้พบเห็นสัตว์ป่า และพืชพรรณที่หายาก หรือกำลังสูญพันธุ์เสมอไป
- 7) ดักเตือนนักท่องเที่ยวไม่ให้เก็บ หรือ รวบรวมสิ่งต่างๆจากพื้นที่ เช่น ขนนก กระดูก และ / หรือ ซากหอย เป็นของที่ระลึก หากมีกฎระเบียบกำหนดไว้
- 8) ดักเตือนไม่ให้มีการซื้อเครื่องแกะสลักหรือผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่ทำมาจากทรัพยากรธรรมชาติที่กำลังลดน้อยถอยลง

3.3 ประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ

- 1) นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ว่า การเดินทางท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบเป็นอย่างไร
- 2) เข้าใจผลกระทบสิ่งแวดล้อม ที่อาจเกิดจากการท่องเที่ยว
- 3) ทำให้ทราบถึงกฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ และความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตาม

4. กิจกรรมเที่ยว : การป้องกันผลกระทบด้านวัฒนธรรม

4.1 แนวทางปฏิบัติ

ควบคุมผลกระทบด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น อันอาจเกิดจากนักท่องเที่ยว โดยการอ่านเอกสาร ข้อมูล สรุปให้ฟัง ทำเป็นตัวอย่าง และช่วยแก้ไขพฤติกรรมให้ถูกต้อง

4.2 เทคนิคที่ควรใช้ มีคฤเทศก์ของบริษัทควรปฏิบัติ ดังนี้

- 1) อธิบายให้นักท่องเที่ยว ได้เข้าใจถึงระบบค่านิยมของวัฒนธรรมท้องถิ่น และ ประวัติความเป็นมา
- 2) แจ้งให้นักท่องเที่ยว ได้ทราบถึงแนวปฏิบัติด้านวัฒนธรรมของบริษัท เกี่ยวกับ ชุมชนที่จะไปเยือนเป็นการเฉพาะ และหากเป็นไปได้ ควรแจกเอกสาร ข้อ ปฏิบัติทางวัฒนธรรม ที่เขียนขึ้นเอง โดยชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ
- 3) แนะนำให้นักท่องเที่ยว เคารพวัฒนธรรมท้องถิ่น ยอมรับประเพณีปฏิบัติของ ท้องถิ่น และไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดที่คนท้องถิ่นถือว่าเป็นการดูหมิ่น
- 4) ให้คำแนะนำถึงพฤติกรรมที่เหมาะสม หากต้องการขอถ่ายรูปชุมชน ประเพณี และตัวบุคคล
- 5) ให้คำแนะนำถึงพฤติกรรมที่เหมาะสม เมื่อจะซื้อสิ่งของ ให้ทิป และตอบสนอง ต่อการขอ

4.3 ประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ

- 1) ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับ ค่านิยม และวัฒนธรรมท้องถิ่น และวิธีที่ถูกต้อง ต่อประชาชนท้องถิ่น
- 2) ปรับปรุงตัวเองในการสังเกต ฟัง และเรียนรู้จากผู้อื่น โดยไม่แสดงปฏิกิริยา อันไม่สมควร

5. กิจกรรมการติดตามตรวจสอบ : การป้องกันผลกระทบสะสม

5.1 แนวทางปฏิบัติ

ควบคุมและจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้มีขนาดเล็ก เพื่อให้แน่ใจว่า จะส่งผลกระทบต่อนพื้นที่ที่ไปเยือนน้อยที่สุด พยายามหลีกเลี่ยงการนำเที่ยวไปในบริเวณที่ได้รับการดูแล จัดการน้อย และบริเวณที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก

5.2 เทคนิคที่ควรใช้

- 1) พยายามนับจำนวนกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เจาะเจอบนทางเดิน หรือตามถนน หรือบริเวณจุดท่องเที่ยว และรายงานให้ผู้รับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวทราบ ถึงจำนวนกลุ่มนักท่องเที่ยวหากมีมากผิดปกติ
- 2) ติดตามตรวจสอบผลกระทบที่เกิดขึ้น เช่น การกัดเซาะผิวน้ำดินบนทางเท้า การทิ้งของเสียและขยะในบริเวณหวงห้าม มลภาวะทางน้ำ การรบกวนสัตว์ และพืช การเก็บหาพืชและสัตว์ การให้อาหารสัตว์ป่า แล้วรายงานให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบทราบด้วยวาจา หากจำเป็นก็ทำบันทึกถึงเป็นลายลักษณ์อักษร

- 3) ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการติดตาม ตรวจสอบ ชนิดพันธุ์ที่เป็น ภัยคุกคาม หรือธรรมชาติที่สำคัญของพื้นที่ หรืออาจให้ความร่วมมือแก่นักวิจัยที่ กำลังศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว
- 4) จัดทำโปรแกรมทัวร์ และประชาสัมพันธ์ โดยพยายามหลีกเลี่ยงไม่รวมบริเวณ ที่มีนักท่องเที่ยวไปเยือนจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว
- 5) ระมัดระวัง ผลกระทบสะสมด้านวัฒนธรรม และป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ราคาสินค้าในชุมชนท้องถิ่น ตลาดมืด การค้ายาเสพติด และบริการ โสเภณี

5.3 ประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ

- 1) หลีกเลี่ยงการกระทำที่จะเป็นการทำลายแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยือน
- 2) ได้เรียนรู้ และยอมรับ ถึงผลกระทบอันเกิดจากการท่องเที่ยว และความสำคัญ ของการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบทราบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น
- 3) ได้เรียนรู้ว่า จะเดินทางท่องเที่ยวในช่วงฤดูกาลไหนจึงจะเหมาะสม โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว
- 4) ได้เรียนรู้ และยอมรับถึงผลกระทบด้านวัฒนธรรม และหลีกเลี่ยงการกระทำที่ จะทำให้ค่านิยมท้องถิ่นเสื่อมเสียไป

6. กิจกรรมการบริหารจัดการ : ป้องกันผลกระทบอันเกิดจากบริษัทนำเที่ยว

6.1 แนวทางปฏิบัติ

ต้องแสวงหาวิธีการที่จะทำให้ผู้บริหารทุกระดับ พนักงานและลูกจ้างอื่นๆ ของ บริษัทได้รับรู้ และมีส่วนร่วมในนโยบายของบริษัท ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น

6.2 เทคนิคที่ควรใช้

- 1) จัดทำคู่มือด้านจรรยาบรรณ และวัตถุประสงค์เชิงสิ่งแวดล้อมของบริษัท สำหรับใช้เป็นบรรทัดฐาน หรือ คู่มือเชิงปฏิบัติ ของผู้บริหาร พนักงาน และลูกจ้าง
- 2) จัดทำแนวทางปฏิบัติ ในการบริหาร และควบคุมกลุ่มนักท่องเที่ยว แจกจ่ายให้ แก่พนักงานที่เกี่ยวข้องได้เรียนรู้ และถือปฏิบัติ
- 3) จัดฝึกอบรมพนักงานให้มีทักษะ ความชำนาญ เป็นการเฉพาะที่จะควบคุม นักท่องเที่ยว ไม่ให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อม เช่น การขับรถแบบมีผลกระทบต่ำ

การขับเรือแบบมีผลกระทบน้อย เรียนรู้กฎระเบียบของชุมชนท้องถิ่น ตระหนักว่าบริเวณใดบ้าง ของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเปราะบางทางนิเวศวิทยา วิธีการกำจัดขยะและของเสียอันเกิดจากคน

- 4) จัดฝึกอบรมพนักงานให้มีทักษะ และความชำนาญในการควบคุมนักท่องเที่ยว ให้ก่อผลกระทบต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ความสามารถในการสร้างความตระหนักและบังคับใช้กฎระเบียบกับนักท่องเที่ยว วิธีการเข้าถึง และประสานงานกับผู้นำชุมชนท้องถิ่น และการอธิบายถึงขนบธรรมเนียมประเพณี และค่านิยมของชุมชนท้องถิ่น ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจ และตระหนักเป็นอย่างดี
- 5) เปิดโอกาสให้พนักงานได้เรียนรู้เกี่ยวกับประเด็นการอนุรักษ์ที่สำคัญๆ และ
- 6) สนับสนุนให้พนักงานมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรอนุรักษ์ที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่น

6.3 ประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับ

ความเชื่อมั่นในความสามารถของพนักงานในการนำเที่ยว ซึ่งเท่ากับนักท่องเที่ยวให้ความเชื่อถือ และยอมรับการดำเนินงานของบริษัท

7. กิจกรรมการบริหารจัดการ : การฝึกอบรม

7.1 แนวทางปฏิบัติ

สนับสนุนให้ผู้บริหารทุกระดับ พนักงาน และลูกจ้างของบริษัท มีโอกาสเข้าร่วมในการสัมมนา อบรม และฝึกอบรม ที่จะเป็นการยกระดับความสามารถในการสื่อสาร ให้บริการ และควบคุมนักท่องเที่ยวในกิจกรรมนำเที่ยว

7.2 เทคนิคที่ควรใช้

- 1) บริษัทควรกำหนดนโยบาย หรือ แนวทางที่ชัดเจนในเรื่องการส่งเสริมและสนับสนุนให้ พนักงานของบริษัททุกระดับ เข้าร่วมสัมมนา อบรม และฝึกอบรม ให้เกิดทักษะ และความชำนาญเฉพาะด้าน เช่น เรื่องการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม การสื่อความหมายสิ่งแวดล้อม ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ การปฐมพยาบาลเบื้องต้น ความรู้เกี่ยวกับเครื่องจักรกล เป็นต้น
- 2) บริษัท ควรกำหนดแนวทางที่ชัดเจน ในเรื่องความจำเป็นของการฝึกอบรม ว่า เป็นพื้นฐานของการเลื่อนตำแหน่ง เงินเดือน และการมอบหมายความรับผิดชอบที่สูงขึ้น
- 3) สร้างแรงจูงใจให้แก่พนักงานทุกระดับของบริษัท ได้กระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้ และประสบการณ์ให้สูงขึ้น โดยการจัดให้มีการสัมมนาเชิงฝึกอบรม

- เฉพาะด้านภายในบริษัท โดยเชิญผู้ชำนาญการมาเป็นผู้ดำเนินการสัมมนา จัดสรรทุนไปฝึกอบรมหรือสัมมนา หรือดูงานภายในประเทศ และต่างประเทศ
- 4) ประสานงานกับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรม และศึกษาดูงาน ที่มีความจำเป็นและสอดคล้องกับความต้องการของบริษัท

8. กิจกรรมบริหารจัดการ : การให้ความช่วยเหลือกิจกรรมอนุรักษ์

8.1 แนวทางปฏิบัติ

ควรเป็น “ผู้ให้” แก่งานอนุรักษ์ของพื้นที่ และในภูมิภาคที่จัดให้มีกิจกรรมนำเที่ยว

8.2 เทคนิคที่ควรใช้

- 1) ให้การสนับสนุนกิจกรรมการอนุรักษ์ขององค์กรท้องถิ่น และพื้นที่อนุรักษ์ โดยการบริจาคทรัพย์ ร่วมดำเนินการแบบพันธมิตร การช่วยเหลือทางวิชาการ ร่วมจัดกิจกรรมสื่อความหมาย ช่วยงานประชาสัมพันธ์ อำนวยความสะดวก อนุญาตให้พนักงานร่วมดำเนินกิจกรรม และร่วมลงทุนในกิจการที่มีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ
- 2) ชักจูงให้นักท่องเที่ยวช่วยกันบริจาคทรัพย์สนับสนุนกิจกรรมการอนุรักษ์ ระหว่างการนำเที่ยว โดยการแจกเอกสารโครงการ บรรยายสรุป พร้อมเยือนพื้นที่โครงการ เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวร่วมเป็นอาสาสมัครในโครงการ และร่วมเป็นผู้รณรงค์หางบประมาณดำเนินโครงการ
- 3) สนับสนุนนักท่องเที่ยวให้ทำหนังสือถึงองค์กรของรัฐ และภาคเอกชน ที่มีนโยบายขัดแย้ง หรือทำลายสิ่งแวดล้อม หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้ไปเยือนพื้นที่เพื่อรับรู้ปัญหา ข้อเท็จจริง

8.3 ประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ

- 1) ได้เข้าใจดีขึ้นว่า การท่องเที่ยวเป็นประโยชน์อย่างไรบ้าง ต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ตนไปเยือน
- 2) มีโอกาสเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามที่จะอนุรักษ์พื้นที่ และสงวนรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ และมรดกทางวัฒนธรรมของโลกในระยะยาว

9. กิจกรรมการบริหารจัดการ : การจ้างงานท้องถิ่น

9.1 แนวทางปฏิบัติ

สร้างโอกาสให้มีการจ้างคนท้องถิ่น เข้าทำงานในทุกด้านของกิจกรรมนำเที่ยว

9.2 เทคนิคที่ควรใช้

- 1) ใช้บริการธุรกิจท้องถิ่นที่มีอยู่เดิม ได้แก่ กิจการขนส่ง (บริการเช่าเหมารถ และ เรือ) ที่พัก (โรงแรม บ้านพัก ที่กางเต็นท์) และอาหาร
- 2) ซื้ออาหารสด จากเกษตรกร หรือ ร้านขายรายย่อยโดยตรง และของที่ระลึกที่ผลิตโดยครัวเรือนท้องถิ่น แต่จะต้องหลีกเลี่ยงสิ่งที่ทำมาจากชนิดพันธุ์พืช หรือ สัตว์ป่าที่กำลังสูญพันธุ์ หรือ ถูกคุกคาม
- 3) เช่าสำนักงาน และจ้างพนักงาน ที่เป็นคนท้องถิ่น โดยค่าจ้างควรสูงกว่าค่าจ้างเฉลี่ยของท้องถิ่นนั้น พร้อมให้ผลประโยชน์อื่นๆตามความเหมาะสม
- 4) จ้างมัคคุเทศก์ท้องถิ่น และหากจำเป็นก็ให้เข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มเติม โดยออกค่าใช้จ่ายให้
- 5) สนับสนุนให้มีการเก็บค่าธรรมเนียมนักท่องเที่ยวที่เข้าไปใช้พื้นที่อนุรักษ์ให้สูงขึ้น โดยรายได้ส่วนหนึ่งให้นำกลับไปใช้ในโครงการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น หรือ เขตกันชน

9.3 ประโยชน์ที่ นักท่องเที่ยวได้รับ

- 1) มีโอกาสมีส่วนร่วมช่วยเหลือ การจ้างงาน และระบบเศรษฐกิจท้องถิ่นแบบยั่งยืน โดยเฉพาะการจ้างงานที่ไม่มีส่วนทำลายสิ่งแวดล้อม
- 2) ตระหนักได้ว่า การท่องเที่ยวของตน มีผลต่อชีวิต และความเป็นอยู่ของผู้อื่นอีกจำนวนมาก

10. การเลือกสถานที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยว

10.1 แนวทางปฏิบัติ

ควรเลือกสถานที่พักแรม ที่ใช้วัสดุจากทรัพยากรท้องถิ่นน้อยที่สุด และที่สำคัญสถานที่พักแรมนั้น ต้องไม่มีส่วนทำลายสิ่งแวดล้อม และเปิดโอกาสให้ผู้มาพักได้มีโอกาสศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นมากที่สุด

10.2 เทคนิคที่ควรใช้ ก่อนตัดสินใจของที่พักให้นักท่องเที่ยว ควรพิจารณาสิ่งต่อไปนี้

- 1) เลือกสถานที่พักแรมที่มีการปฏิบัติตามข้อบังคับหรือมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- 2) เลือกสถานที่พักแรม ที่มีการทำลายสิ่งแวดล้อมของสิ่งปลูกสร้าง และสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับต่ำ

- 3) เลือกสถานที่พักแรมที่มีการออกแบบด้านภูมิสถาปัตยกรรม ทั้งภายนอก และภายใน ที่มีความกลมกลืน และสะท้อนถึงสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่น
 - 4) เลือกสถานที่พักแรมที่มีการใช้อุปกรณ์ประหยัดพลังงาน และพยายามใช้พลังงานทดแทนมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
 - 5) เลือกสถานที่พักแรมที่มีวิธีการบำบัดของเสียและน้ำเสียอย่างถูกต้อง และให้แน่ใจว่า ของเสียประเภทของแข็ง มีการกำจัดอย่างปลอดภัย ไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติบริเวณใกล้เคียง
 - 6) ต้องแน่ใจว่า โรงอาหาร หรือ ภัตตาคารของสถานที่พัก มีวิธีการหรือเทคนิคในการป้องกัน หรือลดของเสีย เช่น หลีกเลี่ยงการใช้กระดาษ และกล่องโฟม
 - 7) ตรวจสอบให้แน่ใจว่า สถานที่พักนั้น มีการสนับสนุนให้พนักงาน เข้ารับการฝึกอบรมด้านบริการต่างๆ อย่างเหมาะสมเพียงพอ
 - 8) ต้องแน่ใจว่า เครื่องแกะสลัก และของที่ระลึกที่ขาย หรือใช้ตกแต่งในบริเวณที่พัก รวมทั้งรายการอาหาร จะต้องไม่ใช่สิ่งที่ทำ หรือนำมาจากทรัพยากรธรรมชาติอย่างผิดกฎหมาย หรือกำลังลดน้อยลงอย่างน่าเป็นห่วง
 - 9) ต้องแน่ใจว่า สถานที่พักที่เลือก มีอุปกรณ์สื่อความหมาย บริการแก่ผู้มาพักอย่างเหมาะสม เช่น เอกสารแผ่นพับ คู่มือการเดินทางท่องเที่ยว วีดีโอ รายชื่อชนิดพันธุ์พืช และสัตว์ที่พบเห็นในพื้นที่
 - 10) เนื้อหาสาระของการสื่อความหมายต้องมีคุณภาพดี และเป็นประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวในการศึกษาเรียนรู้ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น
 - 11) เลือกสถานที่พัก ที่เจ้าของมีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรมการอนุรักษ์ หรือการพัฒนาท้องถิ่นบ้างตามควร
 - 12) หลีกเลี่ยงการใช้สถานที่พัก ที่มีการลักลอบนำสัตว์ป่ามากักขัง หรือแสดง โดยเฉพาะชนิดพันธุ์ที่กำลังสูญพันธุ์ หรือ หายาก หรือกำลังถูกคุกคาม
- 10.3 ประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ
- 1) ความพึงพอใจ ที่มีโอกาสพักแรมในสถานที่ที่ให้ความห่วงใยต่อสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น
 - 2) แสดงความตระหนักต่อความสำคัญของการออกแบบทางสถาปัตยกรรม และบทบาทของแบบในการอนุรักษ์ และเสริมสร้างโอกาสให้มีการศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น

- 3) เกิดความตระหนักถึงบทบาทของสถานที่พักแรมต่อชุมชน ผลกระทบ และการให้ประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่น
- 4) โอกาสที่จะศึกษาเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนเชิงวัฒนธรรมกับพนักงาน หรือตัวแทนของชุมชนท้องถิ่น

ภาคผนวก ค

กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการประกอบธุรกิจนำเข้า

• กฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ หน้า 20 ประกาศ เมื่อ 28 พฤษภาคม 2536 เล่มที่ 110 ตอนที่ 69 หมวด 2 ว่าด้วย มาตรฐานการประกอบธุรกิจนำเที่ยว ดังนี้

ข้อ 9 ให้กำหนดมาตรฐาน การประกอบธุรกิจนำเที่ยวไว้ ดังนี้

- (1) มีสถานที่ประกอบการที่แน่นอน
- (2) สำหรับผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวในประเทศ และผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวต่างประเทศ ต้องจัดให้มีโทรศัพท์ หรือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารไว้ประจำสถานที่ประกอบการ
- (3) พาหนะที่ใช้ในการนำเที่ยว ต้องมีบุคลากร มีลักษณะ และมีอุปกรณ์ที่ได้มาตรฐาน ตามที่กฎหมายกำหนด
- (4) เก็บเอกสารโฆษณารายการนำเที่ยวตามมาตรา 26 ไว้ เป็นหลักฐานเป็นเวลาเก้าสิบวัน นับแต่วันที่เลิกการนำเที่ยวตามโฆษณาดังกล่าว
- (5) สำหรับผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวในประเทศ และผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวต่างประเทศ เมื่อได้ตกลงกันในการนำเที่ยวรายใดแล้ว ให้ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวออกเอกสารแสดงรายการนำเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยวไว้เป็นหลักฐาน เว้นแต่การตกลงการนำเที่ยวนั้น เป็นการตกลงกับผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวของต่างประเทศ
- (6) ผู้จัดการ หัวหน้าผู้จัดการ กรรมการ หรือ กรรมการผู้จัดการ จะต้องไม่ให้หรือยินยอมให้บุคคลอื่นดำเนินกิจการธุรกิจนำเที่ยวของตน
- (7) ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวว่าจ้างมัคคุเทศก์ในการนำเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวจะต้องว่าจ้างมัคคุเทศก์ให้ตรงตามประเภทของงาน ที่ระบุไว้ในใบอนุญาต และมีคุณลักษณะที่ไว้วางใจได้ในการปฏิบัติหน้าที่ที่จะมอบหมายให้ทำ
- (8) ต้องไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียชื่อเสียงเกียรติยศ และจรรยาบรรณของธุรกิจนำเที่ยว

พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ หน้า 27 ประกาศ เมื่อ 28 พฤษภาคม 2536 เล่มที่ 110 ตอนที่ 69 หมวด 3 ว่าด้วย การปฏิบัติหน้าที่ การแต่งกาย มารยาท และความประพฤติของมัคคุเทศก์ ดังนี้

ข้อ 11 มัคคุเทศก์ ต้องไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียชื่อเสียง เกียรติยศ และ จรรยาบรรณ แห่งวิชาชีพ

ข้อ 12 ในขณะที่ ปฏิบัติหน้าที่มัคคุเทศก์ ต้อง

- (1) แต่งกายสุภาพ และเหมาะสมกับสถานที่
- (2) ติดเครื่องหมายแสดงการเป็นมัคคุเทศก์ ซึ่งได้รับใบอนุญาต และใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ไว้ที่อกเสื้อ เว้นแต่จะอยู่ในสภาพที่ไม่อาจจะปฏิบัติเช่นนั้นได้
- เครื่องหมาย แสดงการเป็น มัคคุเทศก์ ซึ่งได้รับใบอนุญาต ให้ติดอยู่ที่มุมบนด้านซ้ายของใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์
- (3) ไม่บรรยาย อธิบาย หรือ บอกกล่าวเรื่องราวที่ไม่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่ประเทศชาติ และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศ

ข้อ 13 มัคคุเทศก์ ต้องไม่กระทำการใดนอกเหนือความตกลงที่มีอยู่กับผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว หรือนักท่องเที่ยว

ในกรณี ที่มัคคุเทศก์ได้กระทำการใดตามความประสงค์ของนักท่องเที่ยว และการนั้นอยู่นอกเหนือจากที่ตกลงไว้กับผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว มัคคุเทศก์ต้องแจ้งให้ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวทราบภายในเวลาอันควร

• ระเบียบที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์จังหวัดภาคใต้ (ภูเก็ต) (2539) ได้ระบุหลักเกณฑ์การพิจารณา อนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวดำน้ำ ประเภท สคูบ้า และ ดำน้ำประเภทเดินใต้ทะเลจังหวัดภูเก็ต ไว้ ดังนี้

ประเภทสคูบ้า จังหวัดภูเก็ต

1. ต้องใช้เรือที่ได้รับอนุญาตจากกรมเจ้าท่า
2. ต้องได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้ ในกรณีที่มีการดำเนินการในเขตอุทยานแห่งชาติ
3. ใช้อุปกรณ์ในการดำน้ำที่มีนิติบุคคลให้การรับรองมาตรฐาน
4. จุดที่ลงดำน้ำ ต้องเป็นบริเวณที่กรมเจ้าท่า หรือกรมป่าไม้ (ในกรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ) เป็นผู้กำหนดจุดวางทุ่นจอดเรือ
5. ห้ามทอดสมอเรือในเขตปะการัง โดยผู้รับใบอนุญาตต้องทำทุ่นจอดเรือตามแบบที่กรมเจ้าท่ากำหนด
6. ต้องมีผู้ควบคุมการดำน้ำ (Dive Master) หรือ ผู้สอนการดำน้ำ (Dive Instructor) ซึ่งมีใบอนุญาต ควบคุมหรือสอนการดำน้ำตามมาตรฐานสากล ในระหว่างการดำน้ำ

7. ผู้ดำน้ำ จะต้องมีใบอนุญาตการดำน้ำตามมาตรฐานสากล
8. ต้องมีถังออกซิเจน และอุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้ดำน้ำ (First Aid Equipment) ประจำเรือ
9. ต้องทำประกันภัยให้แก่ผู้ดำน้ำ คนละไม่ต่ำกว่าหนึ่งแสนบาท
10. ต้องมีวิทยุสื่อสาร และหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉิน ประจำเรือ
11. ห้ามมิให้มีการเก็บ หัก ทำลาย หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อแนวปะการัง และระบบนิเวศทางทะเล ซึ่งรวมทั้งการห้ามทิ้ง สิ่งของ ของเสีย หรือปล่อยน้ำมันลงสู่ทะเล
12. ต้องปฏิบัติตามนักท่องเที่ยว ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต อยู่ในศีลธรรมอันดี

โดย มีข้อกำหนดแนบท้าย ดังนี้

1. ผู้ขอใบอนุญาต ต้องมอบหลักฐานต่างๆ ตามที่กำหนดในหลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาต ให้ ประกอบธุรกิจนำเที่ยวแบบเดินได้ทะเล หรือ ดำน้ำ และให้ลงนามรับทราบในหลักเกณฑ์ที่กำหนดด้วย
2. คณะอนุกรรมการพิจารณาประกอบธุรกิจนำเที่ยวแบบซีวอร์คเกอร์ และดำน้ำ จ.ภูเก็ต มอบหมายให้ ผู้แทนกรมประมง ร่วมกับ นายอำเภอท้องที่ เป็นผู้ติดตามผลกระทบจากกิจกรรมเดินได้ทะเล และตรวจสอบการดำเนินการทุก 6 เดือน หรือ ให้ผู้ประกอบการว่าจ้างสถาบันที่เชื่อถือได้ดำเนินการตรวจสอบ และรายงานผลการตรวจสอบต่อคณะอนุกรรมการฯ ทุกครั้ง ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบ ผู้ประกอบการต้องเป็นผู้รับผิดชอบ
3. หากตรวจสอบพบว่า ผู้ประกอบการรายใด ทำลายระบบนิเวศ ปะการัง จะมีความผิดตาม พ.ร.บ.ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 มาตรา 60 ฐานประกอบการไม่เป็นไปตามมาตรฐานการประกอบธุรกิจนำเที่ยว รวมทั้งจะถูกพักใช้ หรือ เพิกถอนใบอนุญาต ด้วย

รวมทั้ง เอกสารที่ต้องแนบเพิ่มเติม สำหรับผู้ประกอบการดำน้ำ ประเภท สคูบ้า ดังนี้

1. สำเนาใบทะเบียนเรือไทย, ใบสำคัญรับรองการตรวจเรือจากกรมเจ้าท่า
2. สำเนาใบอนุญาตใช้วิทยุคมนาคมประจำเรือ จากกรมไปรษณีย์โทรเลข
3. สำเนาเอกสาร หรือ หลักฐานใบอนุญาตการเข้าไปใช้พื้นที่อุทยานแห่งชาติทางทะเล จากกรมป่าไม้ (ในกรณีดำเนินการในเขตอุทยานแห่งชาติ)
4. สำเนาใบรับรองมาตรฐานอุปกรณ์ดำน้ำ ซึ่งมีนิติบุคคลรับรอง

5. สำเนาใบอนุญาต ผู้ควบคุมการดำน้ำ (Dive Master) และผู้สอนการดำน้ำ (Dive Instructor)
6. สำเนากรรมธรรม์ประกันภัยแก่นักท่องเที่ยวดำน้ำ ระบุจำนวนเงินเอาประกันภัยคนละไม่ต่ำกว่าหนึ่งแสนบาท โดยมีข้อตกลง คำนวณความเสี่ยง หรือ ความเสียหายอันเกิดจากความบาดเจ็บทางร่างกายซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอกร่างกายของผู้เอาประกันภัย โดยอุบัติเหตุขณะดำน้ำ

ประเภทเดินใต้ทะเล จังหวัดภูเก็ต

1. ต้องใช้เรือที่ได้รับอนุญาตจากกรมเจ้าท่า
2. ต้องมีอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการ เช่น หัวครอบ ตัวจ่ายอากาศ และ สายอากาศ เป็นต้น ที่มีนิติบุคคลให้การรับรองมาตรฐาน และระยะเวลาการใช้งาน
3. ต้องมีตัวจ่ายอากาศสำรอง และมีเจ้าหน้าที่ประจำเรือพร้อมเปิดจ่ายอากาศสำรองได้ทันที ในกรณีเครื่องจ่ายอากาศหยุดทำงาน
4. ให้ดำเนินการได้เฉพาะบริเวณที่ได้รับอนุญาตจากกรมเจ้าท่า หรือ กรมป่าไม้ ในกรณีที่มีการดำเนินการในเขตอุทยานแห่งชาติ ซึ่งความลึกของพื้นที่ประกอบการไม่เกิน 5 เมตร โดยผู้ประกอบการเป็นผู้ติดตั้งราวได้น้ำ ความยาวไม่เกิน 5 เมตร และต้องห่างจากปะการังไม่น้อยกว่า 5 เมตร ตามแบบที่กรมเจ้าท่ากำหนด
5. ห้ามทอดสมอเรือในเขตปะการัง โดยผู้รับใบอนุญาตต้องทำทุ่นจอดเรือตามแบบที่กรมเจ้าท่ากำหนด
6. ต้องทำประกันภัยให้แก่ผู้ดำน้ำ คนละไม่ต่ำกว่าหนึ่งแสนบาท
7. ต้องมีผู้ควบคุมการดำน้ำ (Dive Master) หรือ ผู้สอนการดำน้ำ (Dive Instructor) ซึ่งมีใบอนุญาต ควบคุมหรือสอนการดำน้ำตามมาตรฐานสากล ดูแลนักท่องเที่ยวได้น้ำ
8. ผู้ดูแลนักท่องเที่ยวได้น้ำ ต้องใช้ชุดอุปกรณ์ดำน้ำแบบสคูบ้า ขณะปฏิบัติงาน
9. ต้องมีวิทยุสื่อสาร และหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉิน ประจำเรือ
10. ห้ามมิให้มีการเก็บ หัก ทำลาย หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อแนวปะการัง และระบบนิเวศทางทะเล ซึ่งรวมทั้งการห้ามทิ้ง สิ่งของ ของเสีย หรือปล่อยน้ำมันลงสู่ทะเล
11. ก่อนให้บริการนักท่องเที่ยวทุกครั้ง ต้องมีการอธิบาย สาธิตการใช้อุปกรณ์ และวิธีปฏิบัติตนขณะอยู่ใต้น้ำ
12. ต้องปฏิบัติต่อนักท่องเที่ยว ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต อยู่ในศีลธรรมอันดี

โดย มีข้อกำหนดแนบท้าย ดังนี้

1. ผู้ขอใบอนุญาต ต้องมอบหลักฐานต่างๆ ตามที่กำหนดในหลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาต ให้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวแบบเดินได้ทะเล หรือ ดำน้ำ และให้ลงนามรับทราบในหลักเกณฑ์ที่กำหนดด้วย
2. คณะอนุกรรมการพิจารณาประกอบธุรกิจนำเที่ยวแบบชีวจอร์เกอร์ และดำน้ำ จ.ภูเก็ต มอบหมายให้ ผู้แทนกรมประมง ร่วมกับ นายอำเภอท้องที่ เป็นผู้ติดตามผลกระทบจากกิจกรรมเดินได้ทะเล และตรวจสอบการดำเนินการทุก 6 เดือน หรือ ให้ผู้ประกอบการว่าจ้างสถาบันที่เชื่อถือได้ ดำเนินการตรวจสอบ และรายงานผลการตรวจสอบต่อคณะอนุกรรมการฯ ทุกครั้ง ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบ ผู้ประกอบการต้องเป็นผู้รับผิดชอบ
3. หากตรวจสอบพบว่า ผู้ประกอบการรายใด ทำลายระบบนิเวศ ปะการัง จะมีความผิดตาม พ.ร.บ.ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 มาตรา 60 ฐานประกอบการไม่เป็นไปตามมาตรฐานการประกอบธุรกิจนำเที่ยว รวมทั้งจะถูกพักใช้ หรือ เพิกถอนใบอนุญาต ด้วย

รวมทั้ง เอกสารที่ต้องแนบเพิ่มเติม สำหรับผู้ประกอบการดำน้ำแบบเดินได้ทะเล ดังนี้

1. สำเนาใบทะเบียนเรือไทย ใบสำคัญรับรองการตรวจเรือจากกรมเจ้าท่า
2. สำเนาใบอนุญาตใช้วิทยุคมนาคมประจำเรือ จากกรมไปรษณีย์โทรเลข
3. สำเนาเอกสาร หรือ หลักฐานใบอนุญาตการเข้าไปใช้พื้นที่อุทยานแห่งชาติทางทะเล จากกรมป่าไม้ (ในกรณีที่ดำเนินการในเขตอุทยานแห่งชาติ)
4. สำเนาใบรับรองมาตรฐานอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการ เช่น หัวครอบ ตัวจ่ายอากาศ สายอากาศ ซึ่งมีนิติบุคคลเป็นผู้รับรอง
5. สำเนาใบอนุญาต ผู้ควบคุมการดำน้ำ (Dive Master) และผู้สอนการดำน้ำ (Dive Instructor)
6. สำเนากรมธรรม์ประกันภัยแก่นักท่องเที่ยวดำน้ำ ระบุจำนวนเงินเอาประกันภัยคนละไม่ต่ำกว่าหนึ่งแสนบาท โดยมีข้อตกลงคุ้มครองความสูญเสีย หรือ ความเสียหายอันเกิดจากความบาดเจ็บทางร่างกายซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอกร่างกายของผู้เอกรประกันภัย โดยอุบัติเหตุขณะดำน้ำ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) : การศึกษาเพื่อกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล ตาม พ.ร.บ. ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 (มาตรา 10(2)) ให้อำนาจคณะกรรมการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ในการกำหนดมาตรฐานการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวฯ คณะกรรมการ มีอำนาจในการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาการประกอบธุรกิจนำเที่ยวในแต่ละจังหวัดได้ โดยให้คณะอนุกรรมการ มีหน้าที่ควบคุม ดูแล การประกอบกิจการให้เป็นไปตามมาตรการที่กำหนด

หลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจนำเที่ยว มีวัตถุประสงค์เป็นการพิจารณา อนุญาตให้มีการดำเนินการธุรกิจนำเที่ยวบางประเภท สำหรับเป็นข้อพิจารณา ในการอนุญาตให้เข้าดำเนินกิจการในพื้นที่ท่องเที่ยวบางแห่ง ซึ่งจะเป็นหลักประกันเบื้องต้น ในการดูแลรักษาทรัพยากร การให้ความรู้ และความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังกำหนดให้มีการป้องกันติดตามตรวจสอบผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น พร้อมดำเนินการแก้ไขในส่วนที่รับผิดชอบ (ทั้งทางตรง และทางอ้อม)

การกำหนดเกณฑ์ดังกล่าว มีข้อสำคัญ พึงพิจารณา 4 ประการ คือ

1. กำหนดใช้ในพื้นที่ที่มีความพร้อมในการจัดการ
2. ต้องไม่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวอย่างรุนแรง
3. ต้องไม่ปิดโอกาสการดำเนินการของชุมชนและธุรกิจชุมชน
4. ต้องเป็นการตกลงร่วมกันของประชาคมจังหวัด

(ผ่านคณะกรรมการส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัด)

หลักการกำหนดหลักเกณฑ์ ได้คำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญ คือ

1. หลักฐานการเป็นผู้ประกอบการที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป
2. ความพร้อมในด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ ที่เหมาะสมตามขนาดการให้บริการ
3. ความพร้อมด้านบุคลากรในการให้บริการ รวมทั้งมัคคุเทศก์ ทั้งนี้ ครอบคลุมความรู้ความสามารถในการให้บริการในหน้าที่ที่รับผิดชอบ และความสามารถในการสื่อสาร และสื่อความหมายกับนักท่องเที่ยว ตลอดจนจรรยาบรรณของผู้ให้บริการ
4. ความพร้อมด้านการป้องกัน และแก้ไขกรณีเกิดอุบัติเหตุ และความไม่ปลอดภัยต่อชีวิต และทรัพย์สิน รวมทั้งการกำหนดมาตรการป้องกันผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว
5. มีแผนการดำเนินการในด้านการกำหนดปริมาณผู้รับบริการ เส้นทาง การให้บริการ รูปแบบวิธีการให้บริการ การสื่อความหมายธรรมชาติ เป็นต้น ทั้งนี้ อาจได้รับการอนุญาตจากเจ้าของพื้นที่ก่อน หรือใช้ในการขอใช้พื้นที่จากเจ้าของพื้นที่แล้วแต่กรณี

กระบวนการใช้หลักเกณฑ์ ต้องดำเนินการควบคู่กับการดำเนินการของเจ้าของพื้นที่ และคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

1. ท้องถิ่นพิจารณา ร่างหลักเกณฑ์ เพื่อกำหนดเป็นหลักเกณฑ์เฉพาะถิ่น
2. ผู้ประกอบการเตรียมความพร้อม
3. ผู้ประกอบการขออนุญาตเจ้าของพื้นที่ก่อน (ในบางกรณี)
4. ผู้ประกอบการขออนุญาตประกอบธุรกิจในกิจกรรมนั้นๆ
5. นำไปขออนุญาตใช้พื้นที่ (ตามหลักเกณฑ์ที่เจ้าของพื้นที่กำหนด)
6. ดำเนินการ และติดตามตรวจสอบด้วยตนเอง
7. ติดตามตรวจสอบโดยคณะทำงาน / คณะกรรมการที่นายทะเบียนแต่งตั้งขึ้น หรือที่ได้การยอมรับ หรือ รับพิจารณาข้อร้องเรียน (ถ้ามี) เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการต่อไปอนุญาต หรือ เพื่อพิจารณา เพิกถอนใบอนุญาต แล้วแต่กรณี

ภาคผนวก ง

นโยบายของรัฐบาล

ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. นโยบายของรัฐบาล

คณะรัฐมนตรีชุด นายชวน หลีกภัย ได้กำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 นโยบายการเมือง การปกครอง การบริหารราชการ ความมั่นคง และการต่างประเทศ ส่วนที่ 2 นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้ โดยครอบคลุมการดำเนินงาน 2 ระยะ ได้แก่ ระยะเร่งด่วน และระยะปานกลาง

สำหรับแนวทางการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ปรากฏตามข้อมูล ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 นโยบายการเมือง การปกครอง การบริหารราชการ ความมั่นคง และการต่างประเทศ

- นโยบายต่างประเทศ ส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ วิชาการ วัฒนธรรม การท่องเที่ยว และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้ จะมุ่งเน้นกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาค

ส่วนที่ 2 นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

รัฐบาลได้กำหนดนโยบายเพื่อดำเนินการเป็น 2 ระยะ คือ ระยะเร่งด่วน ซึ่งจะดำเนินการภายในเวลาที่สั้นที่สุด และระยะปานกลาง ซึ่งจะดำเนินการภายในเวลา 6 เดือน ถึง 1 ปี เพื่อให้เกิดผลต่อเนื่อง

1. นโยบายเร่งด่วน การเสริมสร้างเสถียรภาพ และความเชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจ

1.1 การเร่งรัดเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

1.1.3 การเพิ่มรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ

- เร่งรัดการขายตั๋วและจัดอุปสรรคการท่องเที่ยวโดยร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับภาคเอกชน ตลอดจนส่งเสริมโครงการ "ไทยเที่ยวไทย" เพื่อประหยัดเงินตราต่างประเทศ

2. นโยบายในระยะปานกลาง : การปรับโครงสร้าง และการพัฒนาคน

2.2 การปรับโครงสร้างการผลิต

2.2.3 การปรับโครงสร้างด้านการบริการ

(1) ด้านการท่องเที่ยว พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมให้คนไทยท่องเที่ยวในประเทศ และส่งเสริมนักท่องเที่ยวต่างประเทศให้กลับเข้ามาท่องเที่ยวเมืองไทยอีก โดยกระจายอำนาจการบริหาร จัดการงบประมาณ การจัดสรรรายได้ รวมทั้งบุคลากรด้านการท่องเที่ยวไปสู่ท้องถิ่น ควบคู่กับการส่งเสริมบทบาทของชุมชน และองค์กรเอกชนต่างๆ ในการอนุรักษ์ บำรุง และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น

2. นโยบายของ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ประธานกรรมการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี นายพิทักษ์ อินทรวินัยนันท์ ได้เน้นความคาดหวังจากทุกฝ่ายที่จะให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการฟื้นฟูภาวะเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จะต้องดำเนินการให้บรรลุตามความคาดหวังนั้น แนวทางการดำเนินการ เป็นดังนี้

1. เป้าหมาย การท่องเที่ยว มุ่งเน้นทั้ง 2 ประเด็น

- 1.1 ด้านปริมาณ ให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามามากขึ้น
- 1.2 ด้านคุณภาพ ให้มีรายได้เข้าสู่ประเทศมากขึ้น

2. ดำเนินงานด้านการตลาด มุ่งเน้นดังนี้

- 2.1 การแสวงหาตลาดใหม่ๆ ที่มีคุณภาพ
- 2.2 การดำเนินงานแบบเจาะลึก โดยให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่โดยตรง
- 2.3 การทำงานให้ใกล้ชิดกับภาคเอกชน และประสานให้เกิดการทำงาน ร่วมกัน อย่างมีเอกภาพ ทั้งในส่วนของภาคเอกชน และระหว่างรัฐ-เอกชน
- 2.4 การขอความร่วมมือสถานทูต สถานกงสุล และหน่วยงานไทยในต่างประเทศ ช่วยสนับสนุนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

3. การดำเนินการด้านการพัฒนา มุ่งเน้นดังนี้

- 3.1 การใช้ประโยชน์จากความเป็นคนไทยซึ่งมีเอกลักษณ์แตกต่างจากประเทศอื่น และไม่สามารถลอกเลียนแบบได้
- 3.2 การปรับปรุงแหล่ง ท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ให้คงสภาพที่ดี
- 3.3 การปรับปรุงการบริการให้ได้มาตรฐาน โดยเฉพาะให้พื้นที่ที่มีการบริหารจัดการในท้องถิ่น
- 3.4 การพัฒนาเส้นทางการบินเชื่อมโยงตลาดสำคัญ เช่น อินเดีย จีน ออสเตรเลีย และอเมริกา โดยความร่วมมือกับกระทรวงคมนาคม และกระทรวงการต่างประเทศ และการผลักดันในคณะรัฐมนตรี เพื่อขอรับการสนับสนุน
- 3.5 การพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในด้านภาษาต่างประเทศ
- 3.6 การสนับสนุนเอกชนในการพัฒนาสถานที่จัดประชุม สัมมนาขนาดใหญ่ ให้เพียงพอทั้งในกรุงเทพ และต่างจังหวัด
- 3.7 การใช้ศักยภาพของสำนักงานต่างประเทศ 15 แห่ง ที่มีอยู่ให้เกิดผลปฏิบัติงานคุ้มค่าการลงทุน และสนับสนุนการเปิดแห่งใหม่ที่มีความเหมาะสมเพิ่มเติม เช่น เชียงใหม่

รวมทั้งการเปิดศูนย์ให้ข้อมูลข่าวสาร ในพื้นที่ที่มีนักท่องเที่ยวหนาแน่น เช่น ถนนข้าวสาร เป็นต้น

4. การดำเนินงานด้านบริหาร มุ่งเน้นดังนี้

4.1 การลดขั้นตอนในระบบราชการเพื่อให้เกิดความคล่องตัวของการปฏิบัติงาน โดยยึดระบบการดำเนินงานแบบเอกชน

4.2 การใช้งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตามลำดับความสำคัญของภารกิจ และประสานงานขอรับความสนับสนุนเพิ่มเติมจากสำนักงานงบประมาณ หากมีความจำเป็น

3. นโยบายหลักของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) กับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) กำหนดนโยบายหลักไว้ 8 ประการ ครอบคลุมเนื้อหา และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในภาพรวม นโยบายหลัก ททท. ทั้ง 8 ประการ ปรากฏรายละเอียด ดังนี้

1.ส่งเสริมชักจูงให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ เดินทางมาสู่ประเทศไทย เพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ เข้าเพิ่มพูนเศรษฐกิจส่วนรวมโดยริบด่วน

2.ขยายแหล่งท่องเที่ยว ให้กระจายไปในท้องถิ่น เพื่อเป็นการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวให้ถึงประชากรในทุกภูมิภาค

3.อนุรักษ์ และฟื้นฟูสมบัติวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คงความเป็นเอกลักษณ์ของไทยไว้ด้วยดีที่สุด

4.พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก และบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานที่ดี เพื่อสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนให้มากขึ้น

5.เพิ่มความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ให้สามารถเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางต่างๆ ในประเทศไทย ด้วยความมั่นใจในความปลอดภัยของร่างกายและทรัพย์สินของตนและหมู่คณะ

6.ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวของคนไทยภายในประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อย และเยาวชน เพื่อเป็นการเพิ่มสวัสดิการด้านการท่องเที่ยวแก่คนไทย

7.เสริมกำลังคนที่เป็นคนไทยเข้าทำงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มากที่สุด

8.ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมอันเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

เมื่อวิเคราะห์จากนโยบายหลัก 8 ประการ จะพบว่า ปรัชญาการณ นโยบายที่ชัดเจนในเรื่องที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศถึง 3 นโยบายด้วยกัน คือ

นโยบายข้อที่ 2 ขยายแหล่งท่องเที่ยวให้กระจายไปในท้องถิ่น เพื่อเป็นการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวให้ถึงประชากรในทุกภูมิภาค

นโยบายข้อที่ 3 อนุรักษ์ ฟื้นฟู สมบัติวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คงความเป็นเอกลักษณ์ของไทยไว้ด้วยดีที่สุด

นโยบายข้อที่ 8 ส่งเสริมให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม อันเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางขึ้น

4. นโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ปี 2540-2546

กองวางแผนโครงการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้กำหนดนโยบายการพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยว ในระยะ 6 ปี ตั้งแต่ พ.ศ.2540 ถึง พ.ศ.2546 ไว้ ดังนี้

1. ส่งเสริมการอนุรักษ์ ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม และทรัพยากรการท่องเที่ยวควบคู่กับสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงคุณภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้สามารถรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวในระยะยาว และคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ และมรดกของชาติสืบไป

2. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมทั้งประชาชนในท้องถิ่นให้เข้ามามีบทบาทในการร่วมกันแก้ไข หรือป้องกันปัญหาทางการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีคุณค่า ช่วยดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

3. สนับสนุนการพัฒนาปัจจัยการให้บริการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความเร็วก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะระบบการให้บริการข้อมูลข่าวสารด้วยโครงข่ายคอมพิวเตอร์ทั้งภายในและระหว่างประเทศ

4. ส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งในด้านการพัฒนาและส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว รวมทั้งพัฒนาระบบเครือข่ายการคมนาคมขนส่ง และสิ่งอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการบริการท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อพัฒนาประเทศไทย ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภูมิภาคนี้

5. ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในชาติ ให้เป็นนักท่องเที่ยวที่ดี มีความรัก ความหวงแหน และช่วยทำนุบำรุงทรัพยากรมรดกทางการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีความโอปอ้อมอารีให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยน้ำใจไมตรีอันดีงามสืบไป

6. ส่งเสริมการผลิตบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีปริมาณสอดคล้องกับความต้องการของตลาด มีคุณภาพได้มาตรฐานในระดับนานาชาติ เพื่อรองรับนโยบายการเปิดเสรีด้าน

การค้า บริการ ตลอดจน สนับสนุนให้บุคลากรชาวไทยมีงานทำในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

7. กำกับดูแลให้นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้รับความคุ้มครองตาม พ.ร.บ.ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ.2535 รวมทั้งผลักดันให้มีการกวดขันมาตรการต่างๆ ในการให้ความคุ้มครองรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว อย่างจริงจังต่อเนื่องต่อไป

8. ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และส่งผลต่อการพัฒนาสังคมทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคมส่วนรวมของประเทศสืบไป

9. ส่งเสริมชักชวนให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีคุณภาพ เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น พักอยู่นานวัน ใช้จ่ายเพิ่มมากยิ่งขึ้น และเดินทางกระจายไปทั่วภูมิภาค โดยคำนึงถึงขีดความสามารถ หรือข้อจำกัดในการรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง

10. สร้างค่านิยมให้ชาวไทยเพิ่มการเดินทางท่องเที่ยวและใช้จ่ายใช้สอยภายในประเทศ กระจายไปทั่วภูมิภาคตลอดไป เพื่อเพิ่มดุลการท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น และเป็นการกระจายความเจริญไปสู่ท้องถิ่น อันจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยรวมของประเทศ ต่อไป

11. พิจารณาประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวเท่าที่จำเป็น และเหมาะสมในลักษณะของการลงทุน ร่วมทุน หรือ ให้การส่งเสริมสนับสนุนการลงทุน เพื่อประโยชน์โดยส่วนรวมของชาติ และองค์กร

5. นโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กองวางแผนโครงการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้กำหนดนโยบาย ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ ดังนี้

นโยบายหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยว ที่ต้องมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้น จึงกำหนดให้มีนโยบายหลัก ดังนี้

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องมีการควบคุมดูแลรักษา และจัดการทรัพยากรให้คงสภาพเดิมแท้ไว้ให้มากที่สุด หลีกเลี่ยงหรือลดเว้นการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่อ่อนไหวง่ายต่อการถูกกระทบและฟื้นตัวได้ยาก

2. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรที่มีอยู่ มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม และการปรับให้เกิดความสมดุลกับรูปแบบและกิจกรรมเดิมที่มีอยู่ พึงหลีกเลี่ยง

เสี่ยงความขัดแย้งอย่างรุนแรงต่อการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ หากเน้นในการแปรประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสู่การจัดการท่องเที่ยวโดยรวม

3. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงการพัฒนาด้านการให้การศึกษา สร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศร่วมกัน มากกว่าการมุ่งเน้นความเจริญทางเศรษฐกิจ และการมีรายได้เพียงอย่างเดียว

4. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องให้ความสำคัญการมีส่วนร่วมของประชาชน และองค์กรท้องถิ่น ในการจัดการทรัพยากร การบริการ การแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรมชุมชนในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา หรือให้ประชาชนมีตัวแทนเป็นคณะกรรมการร่วมในทุกระดับ

5. ให้ความสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นความจำเป็นอันดับต้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ทั้งนี้ ให้องค์กรต่างๆ กำหนดบทบาทที่ชัดเจน ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และกำหนดวิธีการจัดการที่เหมาะสม

6. นำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เข้าสู่แผนพัฒนาระดับต่างๆ อย่างมีความสำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาภาค พร้อมทั้งให้มีการจัดสรรและกระจายงบประมาณอย่างทั่วถึงและเพียงพอ

7. สนับสนุนการศึกษาวิจัย และประเมินผลการพัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการการแก้ไขปัญหา และการปรับปรุงแผนอย่างเป็นขั้นตอน

8. มีการใช้กฎหมายในการควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำตักเตือน และสร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย

9. จัดทำแนวทางปฏิบัติ หรือ คู่มือการจัดการ (Code of Conduct) แก่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกต้อง

10. จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งในแนวตั้งและแนวนอน โดยให้มีการประสานงานด้านข้อมูลข่าวสาร และการจัดการร่วมกันทุกระดับ

นโยบายด้านต่างๆ ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

นโยบายด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

1. กำหนดกรอบการพัฒนาการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ยกเลิกการท่องเที่ยวในพื้นที่เปราะบาง สนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีศักยภาพ

2. สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ธรรมชาติ และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศนอกเขตอนุรักษ์ ในเขตพื้นที่พหุธรรมชาติ พื้นที่เอกชน และเขตชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3. วางแผนการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามขอบเขตของขีดความสามารถที่รองรับได้ โดยการกำหนดเขตพื้นที่ท่องเที่ยว
4. สนับสนุนการพัฒนากลุ่มแหล่งท่องเที่ยว และโครงข่ายการท่องเที่ยว ให้มีความเชื่อมโยงและสนับสนุนซึ่งกันและกัน
5. สนับสนุนการจัดระบบข้อมูลข่าวสารในการเดินทาง เพื่อใช้ในการจัดการ การควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยว ให้สมดุลกับความสามารถในการรองรับของแต่ละพื้นที่
6. กำหนดมาตรการการป้องกัน และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
7. สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการควบคุมคุณภาพ ตรวจสอบ และการจัดการมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยว
8. สนับสนุน การเพิ่มขีดความสามารถ ของบุคลากร ในการวางแผนและจัดการทรัพยากร

นโยบายด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก

1. จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ท่องเที่ยว โดยให้เป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน ที่ถือเอาการปฏิบัติในสนามเป็นบทเรียนของการศึกษา ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงผลกระทบของกิจกรรมที่มีต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อม
2. จัดให้มีการศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากร ในระบบโรงเรียน และสถาบันการศึกษาวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง
3. สนับสนุน สื่อมวลชน และสื่อข้อมูล ข่าวสารอื่นๆ ที่ส่งเสริมการศึกษาธรรมชาติ และวัฒนธรรม ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
4. สนับสนุนงบประมาณ ในการจัดสื่อความหมายธรรมชาติที่มีคุณภาพในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ
5. ให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่ มาสื่อความกับนักท่องเที่ยว รวมทั้งสนับสนุนให้ประชาชนเป็นมัคคุเทศก์เฉพาะ หรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่น
6. ขยายการให้การศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

นโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

1. พัฒนาแบบแผนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น เอกชน และประชาชนทั่วไปในด้านการลงทุน การผลิตสินค้าและบริการ

2. สนับสนุนการจัดตั้งข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในรูปขององค์กร หรือ คณะกรรมการระดับชาติ ภูมิภาค และท้องถิ่น โดยมีเครือข่ายครอบคลุมผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนและทุกระดับ

3. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ และติดตามประเมินผลตลอดจนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4. ส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรประชาชนที่ดูแลด้านสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล

5. แก้ไข ปรับปรุง และพัฒนากฎหมาย และระบบงบประมาณของภาครัฐ ให้สามารถส่งเสริม และอำนวยความสะดวกในการให้ชุมชนมีโอกาสในการควบคุม กำกับ ดูแล และจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง

6. เพิ่มความรู้ ทักษะ และการมีจิตสำนึกในด้านการจัดการ พัฒนาการดำเนินธุรกิจ ท่องเที่ยว การอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมสำหรับชุมชนให้กว้างขวางมาก ยิ่งขึ้น

7. สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีอิสระ และสามารถจัดเก็บรายได้เพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟูการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง โดยให้มีการพัฒนาทักษะ การจัดการที่ถูกต้อง

8. สนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชน ที่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาทางสังคมให้มีโอกาสในการเข้าช่วยเหลือและยกระดับการมีส่วนร่วม ตลอดจนการจัดตั้งองค์กรชุมชน และองค์กรจัดการธุรกิจของประชาชนอย่างสร้างสรรค์

นโยบายด้านการส่งเสริมตลาดและการนำเที่ยว

1. กำกับส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในทิศทางที่เหมาะสมกับสภาพทรัพยากร และขีดความสามารถในการจัดการรองรับการท่องเที่ยว ละเว้นหรือชะลอการส่งเสริมตลาดในพื้นที่ที่ยังไม่มีความพร้อม

2. สนับสนุนการตลาด ในรูปแบบที่ประสานการท่องเที่ยวเป็นเครือข่ายที่เหมาะสม ทั้งที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลอดโปรแกรม และแบบผสมผสานกับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ เพื่อให้มีการกระจายนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม

3. ส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เน้นการศึกษาและกิจกรรมเชิงนิเวศ สำหรับกระตุ้นให้เกิดการขายตัวของตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยเน้นในกลุ่มเยาวชน กลุ่มแรงงาน และเกษตรกรเป็นพิเศษ ทั้งนี้รวมถึงการจัดการศึกษาและกิจกรรม ตอบสนองตลาดต่างประเทศ ด้วย

4.ส่งเสริมการบริการนำเที่ยวเชิงนิเวศ ให้พัฒนาการบริการที่มีคุณภาพ มุ่งเน้นการให้การศึกษา การเรียนรู้จากประสบการณ์ และการมีส่วนร่วมอย่างเป็นธรรมกับชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการใช้มาตรการในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการบริการอย่างเต็มที่

5.กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการบริการนำเที่ยว มาตรฐานการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในลักษณะที่มีความเข้มงวดมากเป็นพิเศษ ภายใต้การจัดให้มีการมีความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวในระดับที่เหมาะสม

6.ส่งเสริมการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายใต้ขอบเขตการพัฒนา โดยการใช้สื่อที่หลากหลาย และมุ่งเน้นให้มีการพัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภูมิภาค

นโยบายด้านการจัดการโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยว

1.จัดระบบการเดินทางเชื่อมโยงโครงข่ายการท่องเที่ยวให้มีความสะดวกตามควร ให้เหมาะสมกับพื้นที่และกิจกรรม โดยเน้นด้านความปลอดภัยเป็นหลัก

2.สนับสนุนให้มีการใช้พลังงานอย่างประหยัด เหมาะสมตามความจำเป็น และตามขนาดพื้นที่ท่องเที่ยว และบริการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สนับสนุนการใช้พลังงานทดแทน การลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่หมดเปลืองในกิจกรรมการท่องเที่ยว

3.สนับสนุน ระบบการสื่อสาร โทรคมนาคม สร้างโครงข่ายที่ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม กระจายตัวครอบคลุมพื้นที่ท่องเที่ยวและข่ายการมีส่วนร่วมทุกระดับ เพื่อการติดต่อสื่อสาร การควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยว และการบรรเทาสาธารณภัยในยามฉุกเฉิน

4.สนับสนุนให้การบริการการท่องเที่ยว ที่ดำเนินการโดยภาคเอกชน หรือ องค์กร หรือ ประชาชน ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยองค์กรของรัฐเป็นฝ่ายสนับสนุนด้าน สิ่งอำนวยความสะดวก โดยการกำหนดพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวรองรับ ทั้งนี้ ให้มีการพัฒนาด้านการบริการที่มีขนาด รูปแบบ และคุณภาพการบริการ ตามแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5.การจัดบริการของรัฐในพื้นที่ที่จำเป็น จะต้องมีขนาดและบริการที่พอเหมาะ โดยมุ่งเน้นการช่วย และเรียนรู้ด้วยตนเองของนักท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับรูปแบบและกิจกรรมของการท่องเที่ยวนั้นๆ การจัดบริการต้องไม่เป็นการแสวงกำไร หรือ แข่งขันกับภาคเอกชน แต่ควรให้มีเป็นรายได้เสริมสำหรับการฟื้นฟูและรักษาทรัพยากร

6.การจัดบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้คำนึงถึงความเหมาะสม สอดคล้องตามสภาพแวดล้อม ทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่น การเพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วม และการกระจายรายได้แก่ชุมชน และประชาชนท้องถิ่น

7. กำหนดมาตรฐานและมาตรการในการควบคุม และส่งเสริมการบริการ และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยการสร้างมาตรฐาน การจูงใจการให้การรับรองมาตรฐาน การบริการ และการให้รางวัล เป็นต้น

นโยบายด้านการส่งเสริมการลงทุน

1. สนับสนุนการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน เปิดโอกาสให้ภาคเอกชน สามารถพัฒนากระบวนการบริการที่มีคุณภาพ โดยใช้มาตรการทางภาษี การสร้างสิ่งจูงใจอื่น การตอบแทนในรูปของรางวัล เป็นต้น

2. สนับสนุนการลงทุนของชุมชนท้องถิ่น ในรูปแบบต่างๆ ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการให้ยืม หรือ ให้กู้ดอกเบี้ยต่ำจากสถาบันการเงินของรัฐ

3. ส่งเสริมให้องค์กรธุรกิจเอกชน สนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขององค์กรประชาชน

4. สนับสนุนด้านงบประมาณ และสิทธิประโยชน์แก่องค์กรพัฒนาเอกชน ในการร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการสนับสนุนการพัฒนาของประชาชนท้องถิ่น

5. ส่งเสริมการลงทุนผลิตสินค้า อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดกิจกรรมเชิงนิเวศ การจัดบริการ และการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวขึ้นภายในประเทศ หรือ ลดต้นทุนการนำเข้าสินค้าที่จำเป็นจากต่างประเทศ

ภาคผนวก จ

การศึกษาเปรียบเทียบ

- การจัดการน้ำท่วม สยามซาฟารี จังหวัดภูเก็ต
- การจัดการน้ำท่วม ซีแคนู จังหวัดภูเก็ต

จากกระบวนการทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบว่าการดำเนินธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบนกับภาคใต้ของประเทศไทย มีส่วนที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ในภาคเหนือตอนบน พบว่าขาดการจัดการที่ดี ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวมิได้เข้ามามีส่วนรับผิดชอบในการจัดการนำเที่ยวในทุกกระบวนการ เมื่อเทียบกับทางภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดภูเก็ต บริษัทนำเที่ยวเป็นผู้เข้ามาจัดการนำเที่ยวในทุกกระบวนการ รวมทั้งมีการอบรมพิเศษ สำหรับมัคคุเทศก์ที่สังกัดบริษัท ห้าง ร้านของตน ทำให้ บริษัทนำเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดภูเก็ต 2 แห่ง ได้รับรางวัลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการนำเที่ยวที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม และสังคม หลายรางวัล จึงขอนำเสนอข้อเท็จจริงที่พบในขณะที่ทำการศึกษา เป็นกรณีศึกษาเปรียบเทียบไว้ ดังนี้

1. Siam Safari Phuket บริษัทนำเที่ยวที่ได้รับรางวัลระดับนานาชาติ ศึกษา และสัมภาษณ์ Mr.Robert Greifenberg เจ้าของกิจการ วันที่ 24-25 มิถุนายน 2542 จังหวัดภูเก็ต ดังนี้

รางวัลที่เกี่ยวข้องกับการจัดนำเที่ยวที่มีคุณภาพ และคำนึงถึงสภาพแวดล้อม ที่สยามซาฟารี ได้รับ

1. Thailand Tourism Award 1996 , Best Tour Program.
2. British Airways Award 1997, Tourism for Tomorrow.
3. PATA Gold Award 1999, Green Leaf Environmental Gold Award

2.1 ลักษณะของกิจกรรม และ ประสบการณ์ที่พบ

- เป็นกิจกรรมนำเที่ยวเชิงนิเวศ และผจญภัย ที่หลากหลาย ที่เน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสทั้งธรรมชาติ และวัฒนธรรมประจำถิ่น
- มีการให้ข้อมูลแนวลึกแก่นักท่องเที่ยว ในสิ่งที่นำนักท่องเที่ยวไปชม
- มีการแนะนำนักท่องเที่ยวในเรื่องของวัฒนธรรม การสวัสดิ์ ขอบคุณ และ ขอโทษ
- มีการอธิบายถึงการบริจาคช่วยช้างในจังหวัดภูเก็ต ให้นักท่องเที่ยวเข้าใจ
- ขายในราคาที่ไม่ถูก และมีการจัดการที่ดี ในระดับมืออาชีพ นับตั้งแต่ การตลาด การขาย การจัดการนำเที่ยวในรายการ

2.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม

ในช่วงเช้า บริษัทจะใช้รถแลนด์โรเวอร์แบบเก่าไม่ติดเครื่องปรับอากาศ รับนักท่องเที่ยวจากที่พักรวมกันที่ทำการของบริษัท มีเนื้อที่ 15 ไร่ และจัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้วยเมื่อนัก

ท่องเที่ยวมาพร้อมแล้ว (กลุ่มหนึ่งไม่เกิน 8 คน) มัคคุเทศก์จะแนะนำตนเองและแนะนำการใช้คำว่า สวัสดี ขอบคุณ และขอโทษ แล้วให้นักท่องเที่ยวแนะนำตนเองทำความรู้จักกัน

มัคคุเทศก์แจ้งให้ทราบถึงรายการนำเที่ยวที่จะได้พบเห็น แล้วนั่งรถแลนด์ไปป่าโกงกาง พายเรือแคนู ระหว่างการเดินทางมัคคุเทศก์อธิบายถึงเรื่องป่าโกงกางและวิธีการพายเรือแคนู เมื่อไปถึง มัคคุเทศก์จะจัดให้นักท่องเที่ยว 4 คน ต่อ เรือแคนู 1 ลำ มีการเตรียมเสื้อชูชีพ และแนะนำให้นักท่องเที่ยวสวมเสื้อชูชีพ เมื่อนักท่องเที่ยวพายเรือไปจะมีเรือหางยาว ซึ่งมีมัคคุเทศก์นั่งไปด้วยแล่นขนานกันไปเพื่อดูแลและป้องกันอุบัติเหตุอันอาจเกิดขึ้น หลังจากกิจกรรมเรือแคนู นั่งรถแลนด์ต่อไปชมวิวกาะงูเกิดจากบนภูเขา นำเดินชมสวนยางพารา อธิบายการกรีดยางพารา และการทำยางแผ่น แล้วนั่งรถต่อไปยังบ้านชาวบ้าน (อาจเป็นการ สร้างขึ้นเพื่อการสาธิตนี้ โดยเฉพาะ) มีการสาธิตการประกอบอาหารพื้นบ้าน แสดงให้เห็นถึงส่วนประกอบของน้ำพริกแกงที่เป็นสมุนไพร ตำน้ำพริกให้ดู และให้นักท่องเที่ยวชิมอาหารที่ได้ทำสำเร็จไว้แล้ว

กลับมาอยู่ที่ทำการของบริษัท ชมการแสดงของช้าง และก่อนการแสดง มัคคุเทศก์อธิบายสถานการณ์ของช้างในประเทศไทย ความเป็นมาของการใช้ช้างในอุตสาหกรรมทำไม้ แล้วนำมาใช้เพื่อการท่องเที่ยว รวมทั้งปัญหาที่เกิดกับช้าง และแนะนำการบริจาคเพื่อช่วยเหลือช้างด้วย จบการแสดงช้าง ให้นักท่องเที่ยวไปมาในพื้นที่ 15 ไร่ ซึ่งไม่ค่อยมีร่มเงา และลำน้ำเหมือนทางภาคเหนือเสร็จจากการนั่งช้าง ไปสู่การแสดงลิงเก็บมะพร้าว เริ่มจากการฝึกจนกระทั่งลิงเข้าใจ และทำตามที่ได้สั่งได้ แล้วไปชมควาย เพื่อเข้าใจเรื่องราวของควายที่คนไทยใช้ในการทำนามาแต่ดั้งเดิม และให้นักท่องเที่ยวทดลองขี่ควายด้วย ระหว่างการนำเที่ยวสังเกตได้ว่า มัคคุเทศก์มีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษดีมาก ยิ้มแย้ม และ เน้นย้ำถึงการกล่าวคำสวัสดิ์ ขอบคุณ และ ขอโทษ เสมอ

รายการนำเที่ยวนี้นี้ มีอาหารกลางวันให้รับประทานด้วย ซึ่งเป็นอาหารไทยกลางรสชาติดี สะอาด และบริการแบบท้องถิ่น ที่ได้มาตรฐาน

2.3 ปัญหา และ แนวทางการแก้ปัญหา

Mr.Robert Greifenberg ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ปัจจุบันนี้ ตนเองเลิกเรียกบริษัทของตนว่า เป็นบริษัทนำเที่ยวเชิงนิเวศ แล้ว ทั้งนี้ เนื่องจาก ประสบปัญหา มากมาย ดังนี้

ในอดีต สิ่งทีบริษัทฯ เคยทำ ซึ่งเป็นความภูมิใจ และ เรียกตนเองว่า เป็นบริษัทนำเที่ยวเชิงนิเวศ

1. ฝึกหัดคนท้องถิ่นในหมู่บ้านให้เป็นมัคคุเทศก์ของบริษัท รวมทั้งมีข้อมูลในห้องสมุดให้ค้นคว้า

2. กระจายรายได้ โดยแะชมสวนชาวบ้านดูการกริดยาง ชิมอาหารที่ชาวบ้านทำเครื่องแกง และแกงรอไว้ให้ รวมทั้ง แะกินโกปี ร้านที่ชาวบ้านทำด้วย
3. จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละวัน
4. มีแนวคิดเรื่องการดูแลรักษาธรรมชาติและวัฒนธรรม

ปัจจุบัน

1. ไม่เน้นจ้างงานคนท้องถิ่นเป็นภาคี แต่รับจากผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากสถาบันการศึกษาทั่วไป และให้มาฝึกเพิ่มเติม และขณะนี้ เด็กๆ เหล่านั้นเริ่มทำงานได้ ประมาณ 7-8 เดือน ซึ่งผู้ประกอบการต้องการจะพิสูจน์ด้วยว่าความแตกต่างระหว่างการใช้คนในท้องถิ่นละแวกที่ทำธุรกิจ ซึ่งเป็นผู้ที่ยังไม่ค่อยมีการศึกษาในระบบเท่าที่ควร กับคนในท้องถิ่นภาคใต้ที่ผ่านการศึกษาระดับปริญญาตรีว่าจะเป็นเช่นไร จะพบกับปัญหาที่เคยพบหรือไม่
2. ไม่จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว
3. ไม่กระจายรายได้เท่าที่ควร โดยจัดให้มีการแสดงช้างลิงฝึกเก็บมะพร้าวและการจำหน่ายของที่ระลึกภายในบริเวณของตนเอง
4. มีโครงการดูแลช้างในจังหวัดภูเก็ตจากเงินบริจาคที่ตั้งกล่องไว้ในบริเวณที่ทำทัวร์
5. ไม่เรียกตนเองว่า เป็นบริษัทนำเที่ยวเชิงนิเวศอีกต่อไป
6. มีพนักงาน ประมาณ 120 คน
7. มีความรู้สึกว่ เหนื่อยกว่าเดิมแต่ รายได้ลดลง

ปัญหาการดำเนินธุรกิจของ สยามซาฟารี

1. การลอกเลียนแบบรายการทัวร์ของสยามซาฟารีอย่างหนักหน่วง ในช่วง 2-3 ปี ที่ผ่านมา โดยมีได้เข้าถึงกระบวนการที่สร้างความเข้มแข็งของชุมชนและความสำนึกถึงสิ่งแวดล้อม
2. การตัดราคาของบริษัทที่ลอกเลียนแบบ
3. การจ่ายเงินได้โ้โ้ให้กับ agencies เพื่อให้เกิดการเชิยร่นักท่องเที่ยวให้ไปกับผู้ประกอบการรายอื่นที่จ่ายเงินได้โ้โ้ (จ่ายให้แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการขายในทุกระดับ)
4. ระบบและกลไกของภาครัฐ ไม่เอื้อต่อการส่งเสริม ปกป้อง ดูแล คุ่มครองผู้ประกอบการที่ทำดีโดยเฉพาะอย่างยิ่ง หน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

5. ชาวบ้านเรียกร้องขอค่าตอบแทนมากขึ้นทุกทีๆโดยมองเฉพาะจากค่าทัวร์ที่บริษัทขายว่าขายแพง ทำไมตนเองได้รับค่าตอบแทนไม่มากเท่าโดยมิได้เข้าใจว่าบริษัทต้องมีการลงทุนทางด้านการตลาด และอื่นๆ มากมาย
6. ชาวบ้านที่ค้าขาย แต่บริษัทไม่ได้พาแขกไปนั่งรับประทานกาแฟ และอื่นๆ เริ่มมีที่ท่าไม่เป็นมิตรกับบริษัทเพิ่มมากขึ้น

2. Sea Canoe Thailand Co.,Ltd ภูเก็ต ศึกษา และ สัมภาษณ์คุณสุนทร สกุลสัน

ผู้จัดการ วันที่ 26-27 มิถุนายน 2542

รางวัลที่เกี่ยวข้องกับการจัดนำเที่ยวที่มีคุณภาพและคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่ ซีแคนนูไทยแลนด์ ได้รับ

1. PATA Gold Award 1996 : Environmental Award, Ecotourism Program.
2. Green Globe Award 1996 : Achievement Award Commendation 1996
3. Tourism For Tomorrow Award, British Airways : Regional Winner 1995
4. ASTA, Smithsonian Magazine : Environmental Award, Winner 1997
5. Tourism Award : 1998

3.1 ลักษณะของกิจกรรม และประสบการณ์ที่พบ

- เป็นกิจกรรมศึกษาระบบนิเวศทางทะเล โดยเน้นให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จากการนำชมระบบนิเวศ พืช และสัตว์ในโพรงถ้ำกลางเกาะในทะเล โดยวิธีนั่งเรือแคนูยางที่สามารถเป่าลม และปล่อยลมออกได้ มุดเข้าตามโพรงที่ได้ทำการสำรวจไว้แล้วเข้าไปชมความงามในโพรง ที่มีลักษณะเหมือนปล่องภูเขาไฟที่มีน้ำทะเลอยู่ข้างใน
- เป็นกิจกรรมที่มีระบบการจัดการที่ดีของผู้ประกอบการ ในทุกกระบวนการ
- มีหัวหน้า มัคคุเทศก์ 1 คน และนอกจากนั้นเป็นผู้ช่วยมัคคุเทศก์ ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจในระบบนิเวศที่น่าชมเป็นอย่างดี ในอัตราส่วนนักท่องเที่ยว 2 คน ต่อ มัคคุเทศก์ หรือผู้ช่วย 1 คน ทำหน้าที่พายเรือแคนู และอธิบายเรื่องธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศให้แก่นักท่องเที่ยว
- การดูแลนักท่องเที่ยวมีมาตรฐานอยู่ในระดับสูง เห็นได้จากจำนวนมัคคุเทศก์ผู้ช่วยมัคคุเทศก์ แรงงานการยกเรือแคนู แรงงานที่ทำงานในเรือแม่ และ แรงงานแม่ครัว ผู้ช่วยแม่ครัว ในแต่ละส่วนแยกความรับผิดชอบออกจากกัน และประสานงานกันดีเป็น อย่างดี

- ใช้เรือแม่และเรือแคนูที่มีสภาพและคุณภาพดีมาก
- ไม่ลงทุนในสิ่งที่ท้องถิ่นทำอยู่แล้ว แต่สนับสนุนกิจการและบริการของท้องถิ่น เช่น เช่าใช้เรือแม่ของคนในท้องถิ่น
- ช่วยเหลือกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่น
- จ้างงานคนท้องถิ่น

3.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม ซีแคนนู

ก่อนการเดินทาง บริษัทจะส่งโทรสารไปยังนักท่องเที่ยว ซีแจนให้ทราบถึงการเตรียมตัวเครื่องแต่งกาย และอื่นๆ เพื่อเตรียมความพร้อมนักท่องเที่ยวล่วงหน้าอย่างน้อย 1 วัน

เช้า บริษัทรับนักท่องเที่ยวจากที่พักด้วยพาหนะรถตู้ติดเครื่องปรับอากาศ มายังท่าเรือซึ่งมีสำนักงานย่อยอยู่ หัวหน้ามัคคุเทศก์แนะนำตัวและลูกทีม เสร็จแล้วนำนักท่องเที่ยวลงเรือ

เมื่อเรือออกจากท่าไปสักพัก ทำการชี้แจงถึงสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำในขณะที่ท่องเที่ยว ที่สำคัญ ได้แก่ การทิ้งขยะ ขอให้ทิ้งลงถังขยะเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นอินทรีย์วัตถุ หรืออนินทรีย์วัตถุ เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะทิ้งขยะลงทะเล และเมื่อใกล้ถึงบริเวณที่จะลงเรือแคนนูชมถ้ำก็จะมีเจ้าหน้าที่ช่วยมัคคุเทศก์ที่พายเรือแคนนูให้นักท่องเที่ยวทราบว่าคนไหนไปกับใคร และชี้แจงให้ทราบถึงข้อไม่ควรทำในขณะที่ชมธรรมชาติ ได้แก่ การไม่ส่งเสียงดัง และแนะนำวิธีการลงเรืออย่างปลอดภัย เป็นต้น

ในขณะที่อยู่บนเรือ มีบริการผลไม้ และเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ตลอดรายการ รวมทั้งมัคคุเทศก์ ผู้ช่วยมัคคุเทศก์ จะชวนนักท่องเที่ยวพูดคุยถึงเรื่องสิ่งแวดล้อมที่พบเห็น และอธิบายสิ่งต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวสนใจ

การลงแคนนู จัดนักท่องเที่ยว 2 คน ต่อมัคคุเทศก์ 1 คน รวม 3 คน ลงเรือแคนนู 1 ลำ มัคคุเทศก์จะพายพามุดช่องเล็กๆ ที่ทุกคนต้องนอนราบไปกับเรือ ทะลุผ่านเข้าไปชมความงามกลางปล่องดังกล่าว โดยหัวหน้ามัคคุเทศก์จะต้องทราบเวลาของน้ำขึ้นน้ำลง และแหล่งที่ควรจะไปโดยหลีกเลี่ยงแหล่งที่มีคนไปชมมากเกินไปแล้วในวันนั้น

รายการทัวร์จะพาไปชมทั้งหมด ประมาณ 3 แห่ง แล้วรับประทานอาหารกลางวัน ซึ่งจัดเตรียมไว้หลากหลายและพอเพียง เป็นอาหารทะเลแบบไทย และอาหารที่ชาวต่างประเทศรับประทานได้ หลังอาหารกลางวันพาไปพักผ่อนบนเกาะที่มีหาดทรายสำหรับนอนเล่น และเล่นน้ำทะเลได้ จบรายการส่งกลับที่พัก

3.3 ปัญหาการดำเนินธุรกิจของซีแคนนู

1. การลอกเลียนรายการนำเที่ยว โดยไม่ได้ลอกเลียนวิธีการและกระบวนการไปด้วย
2. แหล่งท่องเที่ยวเป็นสถานที่สาธารณะ ยากต่อการจัดการให้คงสภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี

3. ระบบการจัดทะเบียนธุรกิจนำเข้าและมัคคุเทศก์ ไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
4. ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงเร็วมาก ซึ่งเป็นผลมาจากสื่อสารมวลชน และการพัฒนาเศรษฐกิจ
5. มัคคุเทศก์ที่ได้จากการอบรมไม่มีคุณภาพและความสามารถเฉพาะทาง ต้องจัดการอบรมเอง
6. การประชาสัมพันธ์ และการตลาดท่องเที่ยวของไทยควรเน้นที่คุณภาพของนักท่องเที่ยวมากกว่าปริมาณ
7. หน่วยงานภาครัฐต่อรัฐ และ รัฐต่อเอกชน ยังขาด เอกภาพในการประสานงาน
8. ระบบคอมมิชชั่น ของบริษัทตัวแทน

3.4 แนวทางการแก้ปัญหา

1. ชัดเจนในแนวทางของตนเอง กล่าวคือ บริษัทเกิดจากการลงทุน ที่เป็นการเสียดสีของคนที่ทำธุรกิจเพื่ออนาคตที่ดีกว่าของประเทศ มิใช่การลงทุนเพื่อถอนทุนคืนในระยะสั้น
2. ทำความเข้าใจกับบริษัทตัวแทนถึงรายการนำเข้า และมาตรฐานด้านการให้บริการของบริษัทที่มีต่อนักท่องเที่ยว
3. ทำการตลาดร่วมกับเครือข่ายของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ในต่างประเทศ
4. ร่วมเสนอแนวความคิดที่ดีในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวต่อวงการสัมมนา และอื่นๆ เมื่อมีโอกาส

3.5 ข้อสังเกตจาก ผู้วิจัย

1. บุคลากรของ ซีแคนนู อยู่กับบริษัทเป็นเวลานาน ประมาณ 7-10 ปีขึ้นไป
2. มีระบบการจัดการที่ดี มีความเข้าใจพื้นฐานของคนท้องถิ่นพอที่จะเชื่อมโยงประโยชน์กับท้องถิ่น และ คนท้องถิ่นได้
3. มีการดำเนินการด้านการตลาดที่เข้มแข็ง
5. ยังคงยืนยันที่จะทำธุรกิจนำเข้าเชิงนิเวศ ที่ขายทัวร์ราคาสูง บนมาตรฐานการให้บริการสูง คำนึงถึงความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว และมีนโยบายที่จะเอื้อเพื่อต่อท้องถิ่น
6. ไม่สามารถระบุสถานที่ที่บริษัทดำเนินการด้านชุมชน และสังคมได้อย่างชัดเจน